SERIA DE AUTOR

ERIC-EMMANUEL

SCHMITT

Doamna Pylinska și secretul lui Chopin

roman

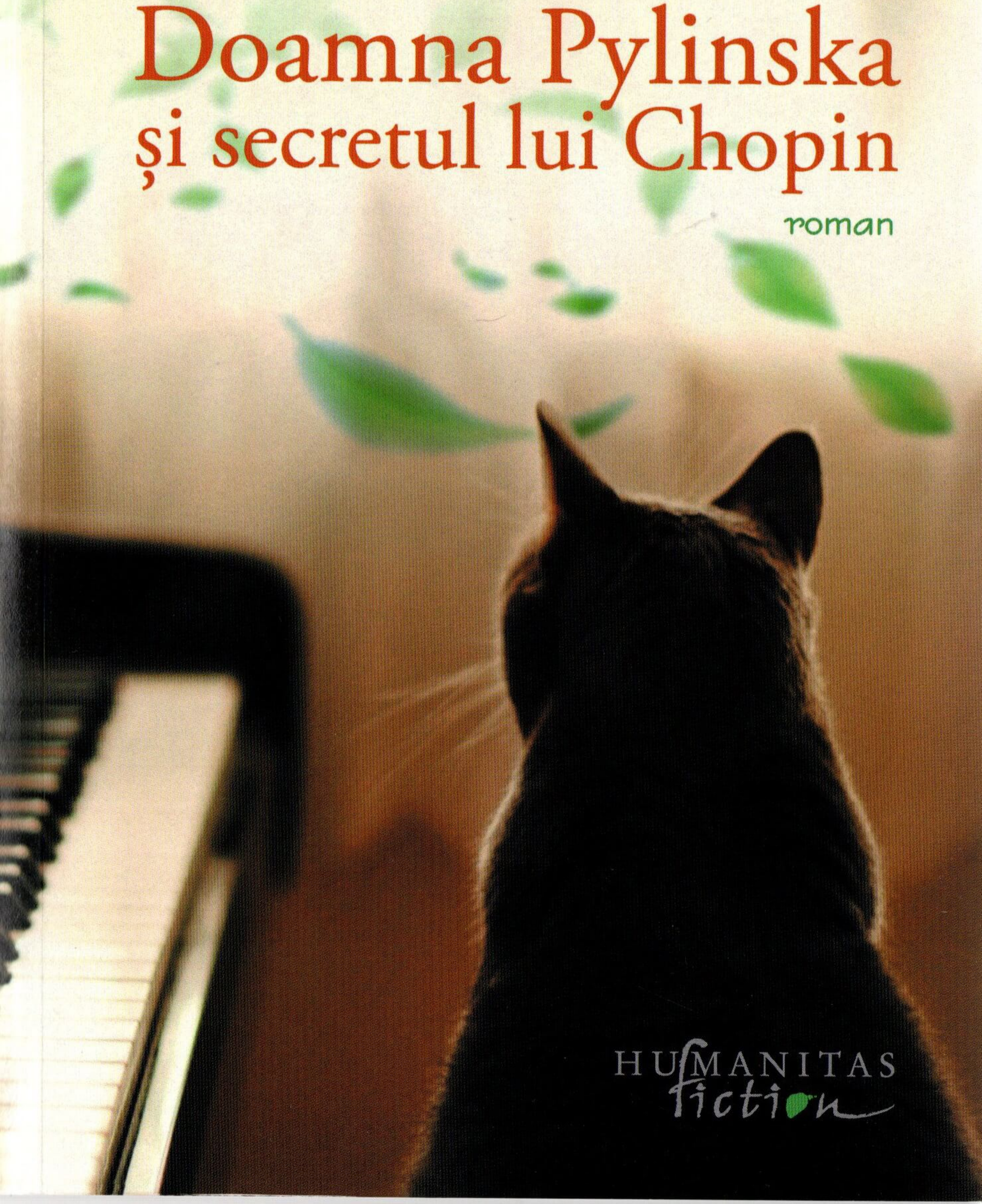

HUMANITAS fiction

Eric-Emmanuel Schmitt s-a născut pe 28 martie 1960 la Lyon. În 1983 absolvă cursurile prestigioasei École Normale Supérieure cu o diplomă în filozofie. Trei ani mai târziu obține titlul de doctor în filozofie. Debutează în 1991 cu o piesă de teatru, *Noaptea de la Valognes*. Îi urmează *Vizitatorul*, care îi aduce consacrarea și pentru care este distins cu trei premii Molière, *Variațiuni enigmatice*, *Libertinul* etc. În 1994 îi apare primul roman, *Secta Egoiștilor*, dar scrie în continuare piese de teatru care fac săli pline în Franța și în străinătate. În 2001 este recompensat de Academia Franceză cu Grand Prix du Théâtre pentru întreaga activitate. De același succes răsunător se bucură și romanele sale *Evanghelia după Pilat* (2000), *Adolf H. Două vieți* (2001), *Pe când eram o operă de artă* (2002), precum și eseul *Viața mea cu Mozart* (2005). Volumele care alcătuiesc „Ciclul invizibilului“ — *Milarepa* (1997), *Domnul Ibrahim și florile din Coran* (2001), *Oscar și Tanti Roz* (2002), *Copilul lui Noe* (2004), *Luptătorul de sumo care nu se putea îngrășa* (2009), *Cei zece copii pe care doamna Ming nu i-a avut niciodată* (2012), ***Doamna Pylinska și secretul lui Chopin*** (2018) — s-au aflat luni întregi pe listele de bestselleruri din numeroase țări. Eric-Emmanuel Schmitt este autorul a cinci volume de povestiri, *Cea mai frumoasă carte din lume și alte povestiri* (2006), *Visătoarea din Ostende* (2007), *Concert în memoria unui înger* (2010), distins cu Premiul Goncourt pentru nuvelă, *Cei doi domni din Bruxelles* (2012) și *Răzbunarea iertării* (2017). În 2008 publică romanul *Ulysse from Bagdad*, în 2011, *Femeia în fața oglinzii*, în 2013, *Papagalii din Piața Arezzo*, în 2014, dipticul *Elixirul dragostei* și *Otrava iubirii*, în 2015, *Noaptea de foc*, iar în 2016, *Omul care vedea dincolo de chipuri*. Lui Eric-Emmanuel Schmitt i s-au decernat peste 20 de premii și distincții literare, în 2001 primind titlul de Chevalier des Arts et des Lettres. Cărțile lui sunt traduse în peste 40 de limbi.

SERIA DE AUTOR

ERIC-EMMANUEL SCHMITT

Serie coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ERIC-EMMANUEL SCHMITT

Doamna Pylinska și secretul lui Chopin

Traducere din franceză și note de
DORU MAREȘ

HUMANITAS fiction

Lector: Gabriela Riegler
Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Marilena Vasile
DTP: Veronica Dinu

Tipărit la Art Group

ERIC-EMMANUEL SCHMITT
MADAME PYLINSKA ET LE SECRET DE CHOPIN
© Editions Albin Michel – Paris 2018
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2019, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SCHMITT, ERIC-EMMANUEL
Doamna Pylinska şi secretul lui Chopin / Eric-Emmanuel Schmitt;
trad. din franceză de Doru Mareş. – Bucureşti: Humanitas Fiction, 2019
ISBN 978-606-779-578-3
I. Mareş, Doru (trad.)
821.133.1

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30

În casa copilăriei mele trăia un intrus. Din afară, toată lumea credea că familia Schmitt era alcătuită din patru membri – doi părinți și doi copii –, când, de fapt, la domiciliul nostru locuiau cinci persoane. Intrusul stătea permanent în salon și acolo dormea, acolo veghea ursuz, nemișcat și nepoftit.

Luați cu treburile, adulții nu-l băgau în seamă. Uneori, mama, agasată, intervenea pentru a-i păstra curățenia. Numai sora mea avea legătură cu supărătorul personaj, trezindu-l în fiecare zi pe la prânz, lucru la care respectivul reacționa zgomotos. Personal, îl uram; mormăielile, aerul lugubru, aspectul lui auster, închis mi-l făceau nesuferit;

seara, din moțul patului, mă rugam deseori să dispară.

Oare de când apăruse printre noi? Dintotdeauna îl văzusem proțăpit în casă. Brun, zdravăn, obez, plin de pete, cu fildeșul dinților îngălbenit, trecea de la tăcerea fățarnică la un tămbălău asurzitor. Când sora mea mai mare își făcea timp pentru el, mă refugiam la mine în cameră sau fredonam ceva, cu palmele lipite de urechi, preocupat să mă sustrag de la dialogul lor.

Imediat ce intram în salon, îl ocoleam suspicios și îi aruncam o privire care să-l intimideze, ca să rămână la locul lui și să priceapă că niciodată nu ne va lega vreo prietenie; el însă se prefăcea că nu observă. Ne evitam cu o asemenea îndârjire, încât suspiciunea reciprocă îngreuna atmosfera. Serile ne asculta conversațiile fără a le comenta, lucru care numai pe mine mă oripila, într-atât

mi se obișnuiseră părinții cu prezența lui de ființă obtuză.

Intrusul se chema Schiedmayer și era o pianină. De trei generații își trecea familia noastră parazitul de la una la alta.

Sub pretextul că învăța muzică, sora mea îl înnebunea zi de zi. Sau invers... Nici o melodie nu ieșea din bufetul acela din lemn de nuc, doar lovituri de ciocan, guițat, scârțâieli, game știrbe, petice de aer, ritmuri șchioape, acorduri disonante; între *Ultimul suspin* și ceva *Marș turcesc*, mă temeam mai ales de o tortură pe care sora mea o numea *Für Elise*, compusă de un călău pe numele lui Beethoven, care-mi zgâria urechile ca freza dentistului.

Într-o duminică, în timp ce sărbătoream aniversarea mea de nouă ani, mătușa Aimée, blondă, feminină, mătăsoasă, pudrată, mirosind a irișsi și a lăcrămioare, a arătat spre căpcăunul adormit.

— Al tău e pianul, Éric?

— Nici vorbă! i-am răspuns.

— Atunci cine cântă la el? Florence?

— Așa se pare, am mârâit strâmbându-mă.

— Florence! Hai să ne cânți ceva.

— Nu știu nici un cântec, a oftat sora mea, și măcar de data aceea i-am apreciat luciditatea.

Aimée și-a frecat bărbia împodobită cu o gropiță drăgălașă și s-a uitat lung la indezirabil.

— Ia să vedem noi…

Am chicotit auzind expresia „Ia să vedem noi", care mă distrase dintotdeauna, mai ales că mama o folosea sub forma: „Ia să vedem noi, zicea orbul."

Fără a-mi lua în seamă râsul, Aimée a ridicat capacul din lemn cu delicatețe, de parcă ar fi deschis cușca unei fiare, a parcurs clapele din priviri și le-a atins ușor cu degetele fine pe care și le-a retras deodată, iar un

miorlăit a trecut prin încăpere: felina se cabra, îndărătnică, amenințătoare.

Și-atunci, mătușa Aimée și-a reluat tentativele precaute de apropiere. Cu mâna stângă a mângâiat clapele. Animalul a emis un sunet înfundat; caz unic, nu a mai tropăit, ci aproape că a dat dovadă de amabilitate. Aimée a schițat un arpegiu; receptiv, țărănoiul a tors; a cedat, iar ea l-a îmblânzit.

Satisfăcută, Aimée s-a oprit, a măsurat din cap până-n picioare tigrul pe care-l metamorfozase în pisoiaș, s-a așezat pe taburet și, sigură de ea ca și de animal, a început să cânte.

În mijlocul salonului însorit a ieșit la suprafață o lume nouă, un altunde luminos plutind în perdele, liniștită, tainică, unduindu-se, care ne-a făcut să încremenim și să fim atenți. La ce? Habar n-aveam. Tocmai începea să se desfășoare un eveniment extraordinar, să înflorească un univers paralel,

epifania unui mod altfel de a exista, dens și eterat, bogat și volatil, proaspăt și puternic care, dăruindu-se, își păstra profunzimea misterului.

În tăcerea încărcată de uluirea noastră, mătușa Aimée contempla pianul, îi surâdea cu mulțumire. Apoi și-a ridicat chipul către noi, pleoapele oprindu-i cu greu lacrimile.

Derutată, sora mea fixa cu o privire amenințătoare Schiedmayerul care nu-i făcuse niciodată onoarea de a suna astfel. Părinții se uitau stupefiați unul la altul, din cauză că bufetul acela pântecos și întunecat la culoare, pe lângă care tot trecuseră de-un veac încoace, putea împrăștia atâta farmec. Cât despre mine, îmi frecam antebrațele pe care părul mi se ridicase și am întrebat-o pe mătușa Aimée:

— Asta ce-a mai fost?

— Chopin, evident.

În aceeași seară, am cerut să iau lecții de pian și, peste o săptămână, am început să învăț să cânt.

Observând cât de mult mă tulburase complicitatea lui cu mătușa Aimée, Schiedmayerul și-a manifestat indulgent triumful: uitând de ostilitatea mea de până atunci, m-a lăsat să-mi duc liniștit până la capăt gamele, arpegiile, octavele și exercițiile din Metoda Czerny. Odată ce mi-am însușit laborioasele prime elemente, doamna Vo Than Loc, profesoara mea, m-a inițiat în Couperin, Bach, Hummel, Mozart, Beethoven, Schumann, Debussy... Amabil, bufetul se lăsa în voia solicitărilor mele și îmi îndeplinea dorințele cu bunăvoință. Eram pe cale de a ne dovedi reciproc respectul.

Pe la șaisprezece ani, am cerut să-l abordăm pe Chopin. Oare nu pentru a-i pătrunde misterul alesesem să învăț să cânt la

pian? Profesoara mi-a ales un vals, un preludiu, o nocturnă, iar eu fremătam la gândul de a mă afla în pragul inițierii supreme.

Numai că, vai, degeaba mi-am dezvoltat dexteritatea, degeaba am ajuns să stăpânesc paginile dificile, să memorez portativele, să respect ritmurile, tot nu am mai regăsit vreodată freamătul celei dintâi întâlniri, acel altunde voluptuos, întrețesut de mătasea sunetelor, de mângâierea acordurilor, de vibrația cristalină a melodiei. Dacă pianul asculta de impulsurile mele digitale, nu răspundea totuși nici visurilor, nici amintirilor mele. Miracolul nu se producea. Instrumentul, suav, limpede, fragil, emoționat sub degetele lui Aimée, răsuna viril și franc sub degetele mele. El să fi fost de vină? sau eu? sau profesoara mea? Ceva îmi scăpa. Chopin era departe.

Studiile de literatură mi-au solicitat întreaga energie, apoi, la douăzeci de ani, am

fost obligat să plec din Lyon, de lângă familie și Schiedmayer, pentru a ajunge la Paris și a începe Școala Normală Superioară, unde intrasem prin examen. Acolo, evadat din schimnicia școlară, liber în sfârșit să mă plimb, să dansez, să beau, să flirtez, să fac dragoste, mă împrăștiam cu voioșie și îmi epuizam puterile tot atât de mult petrecând cât lucrând. Devenit stăpân al propriei mele agende, căutam un profesor care să mă ajute să rezolv cazul Chopin. Care mă obseda. Îmi lipseau lumina, liniștea, tandrețea lui. Urma pe care o lăsase în mine, într-o după-amiază de primăvară de pe când împlineam nouă ani, oscila între amprentă și rană. Deși tânăr, resimțeam nostalgia; trebuia să-i smulg cumva secretul.

După ce m-am tot interesat printre colegii mei parizieni, am descoperit o persoană ce părea potrivită, o anume doamnă Pylinska, având o reputație excelentă, o

poloneză emigrată la Paris, care preda în arondismentul XIII.

— Alo?

— Bună ziua, aș vrea să vorbesc cu doamna Pylinska.

— La telefon.

— Uitați de ce vă deranjez: mă numesc Éric-Emmanuel Schmitt, am douăzeci de ani, sunt student la Filozofie, la Școala Normală Superioară, pe strada Ulm, și m-aș bucura să-mi pot continua studiile de pian.

— Cu ce scop? Doriți să faceți carieră în domeniu?

— Nu, doar să cânt bine.

— Cât timp vă puteți dedica studiului?

— O oră, o oră și jumătate pe zi.

— Atunci nu veți cânta bine niciodată!

Bâzâit în receptor. Chiar să fi-nchis? Neîndrăznind să cred într-o asemenea lipsă de corectitudine, am format din nou numărul. Doamna Pylinska miza pe faptul că aveam

să o sun iarăși, fiindcă imediat ce a răspuns, fără a se mai asigura că eu eram, a strigat:

— Extraordinară pretenție! Să ajungi prim-balerină exersând un ceas pe zi? sau medic? sau arhitect? Vasăzică, domnule, ați intrat la prestigioasa dumneavoastră școală studiind doar o oră pe zi?

— Nu...

— Aflați că insultați pianiștii visând să cântați în asemenea condiții jalnice! Chiar ne jigniți. Personal mă simt desconsiderată, pălmuită, umilită, întrucât închipuiți-vă că personal exersez între șase și zece ore pe zi, de patruzeci de ani încoace, și tot nu consider că reușesc să cânt bine.

— Iertați-mi stângăcia. Nu vreau să cânt *bine*, doamnă, ci doar *mai bine*. La Chopin nu voi renunța.

S-a așternut o acalmie hrănită din ezitări. Doamna Pylinska a murmurat pe un ton îmblânzit:

— Chopin?

Aerul s-a încărcat cu o bunăvoință palpabilă. M-am strecurat prin clipa de răgaz:

— Am învățat să cânt la pian pentru a interpreta Chopin și nu reușesc s-o fac. Alți compozitori, chiar dacă îi mai zdrelesc eu, poate, tot supraviețuiesc, însă Chopin îmi rezistă.

— Evident!

Cuvântul îi scăpase printre buze și deja regreta. Am insistat:

— Pianul îmi dăruiește niște ochelari cu care citesc muzica. Cu care o descifrez. Totuși, Chopin mă atrage și... în ceea ce-l privește, execut eu notele, duc până la capăt partitura, intru în ritm, dar...

Am auzit sunetul paginilor pe care le întorcea.

— Sâmbătă, la 11, la mine. Vă convine?

Din pragul ușii, doamna Pylinska, la cei vreo cincizeci de ani ai ei, având pe cap un

batic de mătase strâns bine în jurul unor trăsături regulate, mă examina din cap până-n picioare, ridicând din sprâncene, cu gura strânsă, de parcă s-ar fi trezit în fața unei greșeli a naturii.

— Prea voinic, a conchis.

— Prea voinic pentru ce?

Ridicând din umeri, a scos un țigaret lung, și-a prins cotul stâng cu mâna dreaptă și și-a apropiat mușțiucul de buze.

— Vă deranjează fumul?

Fără a mai aștepta să răspund, a intrat în apartament, convinsă că o urmam.

După ce am luat-o pe un coridor întunecos, prin care mai că nu puteai trece de trei pisici care s-au uitat la mine cu dispreț, am ajuns în salonul de muzică încărcat cu mai multe măsuțe joase pe care erau îngrămădite partituri. Prin aer treceau arome de trandafiri și de tutun brun.

— Culcați-vă sub pian.

— Poftim?!

— Culcați-vă sub pian.

Mi-a arătat un covor persan întins sub Pleyelul cu coadă.

Întrucât ezitam, a adăugat:

— Vă este frică de acarieni? Ținând cont de umerii lați, ei ar trebui să se teamă...

M-am lăsat pe vine, m-am strecurat sub pian și am început să mă deplasez de-a bușilea.

— Pe spate!

M-am întins cu fața către cutia de rezonanță.

— Întindeți mâinile. Cu palmele pe podea.

Am ascultat-o. Un motan zbârlit s-a furișat în încăpere, a sărit pe un taburet rotund și s-a instalat acolo aruncându-mi o privire ironică.

Doamna Pylinska s-a așezat la pian.

— Concentrați-vă asupra pielii dumneavoastră. Da, asupra pielii. Asupra pielii de

peste tot. Faceți-o permeabilă. Așa a început și Chopin. Se întindea sub pianul mamei lui și simțea vibrațiile. Muzica este mai întâi o experiență fizică. Fiindcă avarii nu ascultă decât cu urechile, dovediți că sunteți ieșit din comun: ascultați cu întreg trupul.

Și a cântat.

Câtă dreptate avea! Muzica mă atingea ușor, mă lingea, mă ciupea, mă frământa, mă plămădea, mă zguduia, mă ridica, mă dădea gata, mă brutaliza, mă extenua, sunetele joase mă scuturau de parcă aș fi călărit un clopot de biserică, cele înalte plouau peste mine cu picături înghețate, cu picături fierbinți, cu picături călduțe, grele ori minuscule, în rafale, în valuri, în firișoare, în timp ce sunetele medii, onctuoase, îmi acopereau bustul ca un molton liniștitor în care m-aș fi ghemuit.

Am fluierat subjugat.

— Bravo! Magnific! Ce tehnică stăpâniți!

— Nu stăpânești niciodată suficientă tehnică. Și când ajungi să deții tehnică din plin, tot nimic e. E rândul dumneavoastră acum! mi-a ordonat îndreptând degetul arătător către pian.

Am ieșit din cotlonul meu și, îngrijorat, m-am simțit dator să fac pe bufonul:

— Dumneavoastră nu vă culcați niciodată sub pian? am întrebat-o zâmbind.

— Habar n-am dacă meritați să mă întind acolo...

Am început *Valsul de adio* pe care-l repetasem de o mie de ori.

— Stop! mi-a strigat după câteva secunde, fluturându-și palmele în jurul capului pentru a împrăștia ecourile dansului meu pe clape. Of, dar la ce chin mă supuneți!

Am lăsat bărbia în piept. M-a privit lung, înspăimântată.

— Pe ce pian ați lucrat înainte?

— Pe un Schiedmayer.

— Un ce?

— Un Schiedmayer moștenire de familie.

— Nu știu ce e... Parc-ar fi nume de buldog... ceea ce se adevărește când cântați, ai impresia că... nu, prefer să tac, așa, din milă creștinească!

— Poftim?

A dat din cap.

— Sunteți un intelectual: produceți note, nu sunete. Gândiți înaltele și fraza, dar nu cântăriți nici timbrul, nici culoarea.

— Adică?

— Sunteți dotat pentru Bach. E normal pentru un cerebral. Bach concepea muzica independent de sunete, fapt mulțumită căruia poate fi interpretat la diferite instrumente. Matematică muzicală. Nu rămâne oare magistral *Clavecinul bine temperat* și cântat la clavecin, și la pian, la acordeon, ba chiar și la xilofon? Bach, acest Himalaya al muzicii, se înalță deasupra unui deșert

de timbruri. Bach și-a sfârșit viața orb, dar încă de la început a compus ca un surd.

— Bach, un surd?!

— Cel mai mare surd care a călcat pe fața pământului. Un geniu surd. Fiți de acord cu mine că Chopin se dovedește un muzician mai complet decât Bach, elaborând în același timp timbrul, melodia și armonia.

— Glumiți? Nu a compus decât pentru pian.

— Dovadă că Chopin crea total! Muzica lui sună așa pentru că a auzit-o. Era preocupat exhaustiv de elementele ce alcătuiesc muzica. Este acuzat că s-a limitat la pian, încă de pe vremea când trăia i se reproșa asta, căci atunci banii și renumele veneau de la operă sau de la concertele simfonice. Dar a rezistat. Admirați-i tăria sufletească! Doamne, câtă înțelepciune! Geniu este acela care pricepe repede ce trebuie să facă pe

acest pământ. Chopin s-a cunoscut pe sine și a fost recunoscut înaintea celorlalți; încă de la optsprezece ani s-a revoltat împotriva sfaturilor de bun-simț. De ce? Nu fiindcă ar fi disprețuit succesul bine plătit, ci, mai degrabă, fiindcă refuza să neglijeze sonoritățile. Mânuia timbrurile ca Rembrandt pigmenții pe paletă. Bach practica desenul, Chopin pictura.

— Dar când orchestra execută muzica lui Bach, culorile țâșnesc.

— Bach ne propune desenul în creion care, ulterior, poate fi colorat. Chopin nu. De fapt, tehnica lui ține de acuarelă. Totul se topește într-un mod unic, iar contururile armonice estompate se aseamănă apei în care se combină culorile.

S-a întors stacojie la chip, de parcă și-ar fi interpelat niște dușmani imaginari aflați în fața ei:

— Nu mai tot repetați că inspirația i s-a „redus la pian"! Fiindcă a inventat pianul. Odată cu el, pianul a devenit o lume, o lume suficientă, continentală, oceanică, imensă, infinită.

— Beethoven totuși...

— Beethoven s-a folosit de pian, nu a folosit pianului. Căci vedea în el cel mai bun înlocuitor al orchestrei. Folosea pianul în lipsă de altceva, ca pe un compromis.

— Și Schubert?

— Schubert s-a dedicat muzicii de cameră. Compunea pentru pian de cameră, pentru pianină.

— Sunteți teribil de intransigentă!

A amuțit dintr-odată, a roșit, a suspinat și a murmurat cu voce îmblânzită:

— Mulțumesc.

Departe de a o fi insultat, reacția mea îi produsese o plăcere deosebită.

— Mă consider un bun profesor exact din motivul pe care l-ați spus: nu îmi lipsește intransigența.

A clipit și mi-a redescoperit prezența.

— Unde locuiți?

— Pe strada Ulm, la Școala Normală Superioară.

— Aproape de Grădina Luxembourg?

— Exact.

— Formidabil! Asta ne ușurează sarcina. Săptămâna aceasta veți evita apropierea de vreun pian și, în fiecare dimineață, vă veți duce în parc, vă veți lăsa pe vine pe peluză și veți învăța să culegeți flori fără să cadă roua de pe ele.

— Poftim?

— Atenție, picăturile trebuie să rămână pe petale sau pe frunze. Nici o mișcare greșită! M-ați înțeles?

— Păi...

— Domnule filozof, loviți clapele ca un tăietor de lemne. Vreau ca degetele să vă ajungă devotate, subtile, șlefuite, ocrotitoare. Începând din acest moment, cer de la dumneavoastră o delicatețe și fizică, dar și spirituală.

— Adică până sâmbătă nu mai ridic capacul nici unui pian?

— Nu! Nu veți avansa spărgând fildeșul clapelor. Pot să vă mai recomand încă un exercițiu?

— Da.

— Ascultați tăcerea.

— Poftim?

— Mergeți în dormitor, calmați-vă respirația și ciuliți urechile la liniște.

— De ce?

— Chopin compune despre liniște: muzica lui de acolo iese și acolo se întoarce; chiar e cusută de aceasta. Dacă nu știți să savurați liniștea, nu aveți cum aprecia muzica.

M-a condus înapoi, până la ușă. Înainte de a trece pragul, am întrebat-o:

— Cât vă datorez?

— La mine, prima lecție nu se plătește.

— De ce?

— Fiindcă nu are decât un singur scop: să vă descurajeze. V-am descurajat?

— Destul.

— Perfect. Îmi veți plăti începând de la a doua lecție.

Mă credeți ori nu, săptămâna aceea am ascultat cu scrupulozitate de bizara poloneză. Luptându-mă cu leneveala mea matinală, mă prezentam la 7.30 în fața gardului Grădinii Luxembourg, făcut din sulițe negre cu vârful aurit, în spatele cărora un angajat venea să deschidă portalul înalt; mă repezeam apoi către straturile cele mai puțin frecventate, pe sub coroanele copacilor, la adăpost de alte priviri, și mă antrenam în culegerea părăluțelor împodobite cu perle

de rouă, fără a pierde darul așezat pe ele de auroră. La început dădeam greș înjurând, apoi, după o groază de încercări, am reușit să mă liniștesc, să îmi sincronizez degetele cu respirația trupului meu, să îmi folosesc cu gingășie buricele. Vineri, ajunsesem să consider fiecare picătură de rouă un copil culcușit în căușul unui pat vegetal, căruia îi ofeream o poziție mai confortabilă pentru siestă.

După acest exercițiu, în camera mea de student, ciuleam urechea la liniștea care, în capitală, nici că există, ceea ce mă obliga să cobor în subsol, în pivnițele școlii, departe de agresiunile sonore, pentru a constata că, atunci când în cele din urmă universul amuțea, corpul meu începea să pălăvrăgească: gâlgâieli, șuierături, scrâșneli, respirație. Dezamăgit, mă temeam să iau în serios șmecheria asta; totuși constatam că mi se ascuțea atenția, că degetele îmi câștigau în

precizie în timp ce încheieturile mâinilor și coatele îmi deveneau mai suple.

— Intrați, nu mai e nici un minut de pierdut, mi-a zis doamna Pylinska întredeschizând ușa. Dacă mi-ați respectat indicațiile, ați ajuns aici pe post de grenadă căreia i s-a tras cuiul.

Am alergat către pian, m-am așezat și mi-am pus degetele pe clape.

— Cântați!

M-am lansat într-un preludiu, 7 opus 28.

După ultimul acord, doamna Pylinska și-a aprins o țigară.

—N-aș vrea să mă laud, dar a fost aproape suportabil.

— Tulburător... N-aș fi bănuit vreodată că voi progresa îndepărtându-mă de instrument.

— A te perfecționa cere un efort calitativ, nu cantitativ. La ce bun să tot pisezi o melodie anume? S-o cânți prost de zece ori la rând? De o sută de ori, cu intenții greșite

și reflexe înspăimântătoare? De parc-ai tăia lemne...

S-a așezat în locul meu și a mângâiat tandru, cu dragoste, clapele. Pisica roșcată i se freca de glezne.

— Să vă uitați bine la clape și să le vorbiți vă va ajuta.

A depănat câteva acorduri care au dat gata motanul. Am protestat:

— Nu exagerați! Trebuie totuși să mă pregătesc pentru partituri de virtuozitate.

Un rictus i-a schimonosit chipul, iar umerii i s-au scuturat.

— Poftim?

A îndreptat spre mine o privire încărcată de dușmănie.

— Cum ați spus? „Virtuozitate"?

— Păi... da.

— „Virtuozitate"? Chiar am auzit bine?

Ridicându-și ochii către cer, și-a dres glasul, și-a mușcat buzele și și-a întors capul

într-o parte: numai buna-creștere o împiedica să scuipe.

— „Virtuozitate"... Dacă după ani de studiu cu mine, vă va lua cineva drept „virtuoz", zău că mă spânzur.

— Nu credeți că exagerați?

— Vă învăț să deveniți artist, nu un Narcis. Să îndreptați lumina către muzică, nu către dumneavoastră. Ah, ce i-aș mai spulbera eu cu o carabină pe virtuozii ăștia care se bagă între muzică și public!...

— Din fericire, armele sunt interzise în sălile de concert!

— Așa e, cum spuneți, s-a răstit la mine. Dacă nu, aș fi avut mai mulți morți pe conștiință decât Stalin!

Pusă pe gânduri, a început să umble prin încăpere în lung și-n lat.

— Fiecare cu locul lui! Există un loc destinat virtuozilor: circul. Acolo să se producă și acolo să și rămână! La Barnum, acrobatul

subliniază riscul pentru ca publicul să ia foc. Un trapezist va rata premeditat o răsucire elementară pentru ca răsucirea complexă să fie aclamată. A triumfa fără efort îndepărtează triumful. Uitați-vă la tenorii de pe scenele operei: o fac pentru a dovedi că un contra-do înseamnă act de vitejie. Chiar siguri pe vocea lor, semnalează, totuși, prin mimică, faptul că vor risca o înaltă periculoasă. În comedia asta, Pavarotti îi depășește pe toți ceilalți: deși lansează contra-do-uri tot atât de ușor precum înfulecă stridii, te lasă să îți închipui că le-ar putea sfărâma, după care se preface că e și el surprins că i-au reușit și se felicită alături de gloată pentru încercarea la care s-a supus. Ce farsă! Ba mai mult, se... ba nu, prefer să tac din milă creștinească!

— Nu contează, contra-do-urile lui Pavarotti strălucesc!

— Un clovn care ține să tot audă: „Bravo!“ Chopin nu urmărea ovațiile, improviza pentru a ne conduce undeva anume. Pavarotti ne conduce până la el însuși, Chopin ne ducea în altă parte.

— Unde?

Și-a îndreptat bărbia către mine.

— Vă place Liszt?

— Nu... nu știu.

— Excelent răspuns. Din moment ce există interpreți de circ, există și compozitori de circ. Liszt de pildă.

— Cred că sunteți prea crudă. Liszt și Chopin s-au cunoscut din tinerețe și, în pofida publicului care le exacerba rivalitatea, au trăit o prietenie adevărată. Liszt l-a venerat pe Chopin, l-a susținut, i-a difuzat partiturile în Europa, în Rusia, și cât a trăit, și după moarte, ba chiar a scris o carte despre el. Liszt a făcut mult pentru Chopin, mai mult decât a făcut Chopin pentru Liszt.

— Cel mai bun lucru pe care l-a făcut Liszt pentru Chopin este că a compus opera lui Liszt.

— Vaaai! Câtă perfidie!

— Ba o spun fără răutate. Opera lui Liszt se bazează pe opera lui Chopin. Aceste două genii se luminau unul pe celălalt.

S-a repezit la pian și a executat câteva măsuri din *Rapsodia nr. 2* a lui Liszt.

— Liszt cânta cu capacul pianului ridicat, Chopin cu el închis. Asta spune totul: Liszt dorea să iasă, Chopin să intre în miezul instrumentului. Liszt își dorea să strălucească folosindu-se de cutia pianului; Chopin îi urmărea frumusețile interioare.

Și-a lipit urechea de placa de rezonanță.

— Liszt lovește puternic, Chopin ascultă. La Chopin, pianul ascultă pianul, sonoritățile, acordurile, melodica, neprevăzutele, armoniile, rezonanțele acestuia; Chopin caută poezia pianului și i se încredințează.

Liszt caută în pian o trambulină prin care evadează; transcende instrumentul, îl face să explodeze, îl preschimbă-n orchestră cu mulți instrumentiști, până acolo încât lasă impresia că intervin mai multe persoane. Pentru Liszt, pianul se afirmă suveran, însă nu mai este pian, se transformă în covor zburător pentru a vizita universul, pârâurile, lacurile, furtunile, aurorele, văile pline de clopotnițe, jocurile de apă, grădinile, pădurile lui; pe când, pentru Chopin, pianul este o lume autonomă, completă, fără uși ori ferestre, un instrument sensibil, nobil, ascultător, care îi ajungea pentru a exprima totul despre suflet.

A tras adânc aer în plămâni.

— Liszt stupefiază. Chopin încântă. Virtuozitatea lui, imediat ce își făcea apariția, mai că-și cerea scuze că era prezentă și se și întrerupea. Pentru Liszt, persistența în virtuozitate constituie spectacolul; din mijloc,

se transformă în țel: Liszt ține să ne taie respirația, operele lui urmăresc ca lumea să strige „Uraaa!“, pe când Chopin explorează puterile pianului, este fermecat de sonoritățile acestuia, pe care le descoperă, le experimentează. Liszt își dă gata auditoriul, în timp ce Chopin își pune întrebări. Liszt este un uluitor, Chopin un uluit.

Apoi a executat câteva acorduri lisztiene maiestuoase.

— Liszt are deja sistemul său de gândire și ni-l oferă, pe când Chopin îl descoperă călătorind și exersându-și mijloacele. Liszt este un zeu care ne dăruiește spectacolul puterii lui, Chopin un înger căzut care încearcă să regăsească acea cărare către cer.

Doamna Pylinska a închis capacul pianului.

— Lecția s-a încheiat!

A trâmbițat-o fără să se uite la vreun ceas ori la orologiul din salon.

I-am întins bancnotele pe care le-a băgat în buzunar fără un cuvânt, după care mâna ei mi-a indicat drumul către ieșire. Am trecut pe culoar trezind cele două pisici care m-au scuipat cu ură.

— Spuneți-mi, domnule filozof, mai sunt bazine cu apă în Grădina Luxembourg?

— Da.

— Iată o vecinătate deosebit de fructuoasă pentru un ucenic muzician.

A descuiat ușa.

— Vă propun să mai treceți pragul unei etape. Dar va trebui să cheltuiți ceva bani. Se poate?

— Sper, am răspuns calculând în minte ce sumă aș putea sacrifica pentru achiziționarea de partituri.

— Fantastic! Atunci cumpărați semințe.

— Se... minte?

— Mai degrabă grăunțe. Sau cereale uscate.

— Cere...

— Din cele care se dau la crapi. Care se vând în magazinele cu hrană pentru animale.

— Poftim? Vreți să mă hrănesc cu grăunțe?

M-a privit lung, consternată.

— Sigur că nu. Sunt prea sărate.

— Vreți să hrănesc crapii din Grădina Luxembourg?

— Ce mizerie! Nu pot să sufăr viețuitoarele acelea moi, mâloase, vâscoase, cu gura lor obscenă. Unde i-or fi fost gândurile lui Dumnezeu când a creat crapii?... Ba nu, prefer să nu știu, din milă creștinească!

S-a scărpinat în cap oripilată. Am insistat:

— Nu înțeleg, doamnă Pylinska.

— Mergeți la Luxembourg și faceți cerculețe în apă: veți sesiza rezonanța. Contemplați suprafața plană, netedă, calmă, apoi aruncați un bob: apa se va tulbura. Studiați impactul, consecințele lui, timpul luat de cerculețe pentru a se forma, a se răspândi,

a dispărea. Nu forțați. Doar observați. Vă veți folosi de acest lucru sâmbăta viitoare pentru a lua o notă joasă, a o lăsa să se dezvolte și să moară sau pentru a depăna o melodie pe un val armonic. Învățați să deveniți lichid.

— Lichid?

S-a încruntat.

— Da, lichid, presupun că așa se spune. Lichid... Să cedați în fața undei, să sesizați spațiul dintre sunete fără a-l prinde ca-n clește, să vă lăsați în voia a ceea ce urmează să vină, să-i sporiți disponibilitatea. Lichid... Vă contrariază cumva franceza mea?

A împins ușa nemulțumită.

Săptămâna aceea, pe când adăugam *cerculețe în apă* exercițiilor de *rouă* și de *liniște*, am primit un mesaj care m-a încântat: mătușa Aimée, zâna muzicală a copilăriei mele, mă informa că urma să vină la Paris și că ar fi fost bucuroasă să mă vadă.

Ce noroc! Aimée, dar fără apăsătoarele mese familiale, Aimée detașată de stră-străm ătușile acide și mustăcioase, Aimée scutită de pușt imea ce impunea jocuri prostești, Aimée departe de băute ori indigestii, Aimée toată numai pentru mine.

O adoram pe acea femeie deosebită. Niciodată căsătorită, fără bărbat sau copii, se situa la antipodul noțiunii de fată bătrână. Fermecătoare, cochetă, cultivată, ușor pasională, trecuse prin viață din brațele unui bărbat în brațele altuia, ca o dansatoare care nu e atentă la cavalerii de la bal. La petrecerile noastre venea singură, ceea ce bunica aprecia întrucât, ne amintea aceasta din urmă, nu poți ține minte nume masculine mai multe decât sunt în calendar. Aceeași bunică, bună prietenă cu Aimée pe când aceasta era adolescentă, nu scăpa nici o ocazie să o bruftuluiască, botezând-o ba „zuzica", în zilele bune, ba „stricata" în cele rele,

geloasă până acolo încât țipa când ne prindea stând de vorbă pe mine și pe Aimée: „Aimée Buffavand, ia nu-i mai povesti tu viața ta, că nu e un model pentru tineret." În realitate, Aimée nu-mi dezvăluise nici unul dintre detaliile vieții sale intime, stăteam de vorbă despre o mie de lucruri diferite, iar când subiectul se apropia de legăturile ei, se strecura scurt pe lângă libertinajul despre care se bârfea în familie. Îmi plăcea pudoarea ei, cu atât mai mult cu cât îmi dădea voie să fantasmez în legătură cu subiecte de care habar nu aveam.

Mi-am făcut praf bugetul și am invitat-o la Balzar, o braserie Art Déco demnă de ea, din vecinătatea Sorbonei. Sub globurile de sticlă care luminau blând lemnul de culoare închisă, așezați pe o banchetă îmbrăcată în mușama, înconjurați de băieți cu șorțuri albe care veneau unii după alții de la masă la masă, pălăvrăgeam hrănindu-ne dialogul

cu bancuri, liniștiți, extatici, aproape îndrăgostiți unul de altul, în ciuda celor patruzeci de ani care ne despărțeau. I-am mărturisit că, la aniversarea mea de nouă ani, declanșase în mine cultul pentru pian, apoi am distrat-o schițând portretul incredibilei doamne Pylinska.

La desert, tristețea i-a întunecat surâsul.

— Hai să mergem la Cabourg, a murmurat.

— Când?

— Sâmbătă, după ce termini cursurile. Am eu grijă de tot, taxiuri, bilete de tren, două camere la hotel. Ne întoarcem luni.

— De ce la Cabourg?

— La Cabourg, evident, mi-a răspuns visătoare, tot așa cum o făcuse cu unsprezece ani mai înainte când zisese: „Chopin, evident".

Ceea ce a fost îndeajuns pentru a mă convinge.

Sâmbătă, doamna Pylinska mi-a deschis ușa dând neatentă din mâini, cu figura răvășită, cu turbanul în dezordine și m-a anunțat:

— A murit Alfred Cortot.

— Poftim?

Și-a înghițit un suspin și a repetat pe ton tragic, cu privirile în pământ:

— A murit Alfred Cortot. I-a cedat inima.

Panica a pus stăpânire pe mine: doamna Pylinska își pierduse mințile. Ilustrul interpret al lui Chopin, Alfred Cortot, părăsise această lume cu douăzeci de ani mai înainte. Cum de nu aflase decât acum, tocmai ea, care își dedicase întreaga viață pianului?

— Avea cincisprezece ani, a precizat.

— Cincisprezece ani?...

— Pe Rahmaninov am reușit să-l păstrez douăzeci și doi de ani!

A arătat spre cele două pisici din spatele ei, de pe coridor.

— Rubinstein și Horowitz îl caută peste tot. L-am dus la veterinar, care mi-l va aduce înapoi într-o urnă. Săracul Alfred Cortot... Haideți, intrați!

Examinând felinele rămase, am conchis că Alfred Cortot era cel de-al treilea motan, cel roșcat, care venea în timpul lecțiilor să se facă ghem pe taburetul de lângă pianul cu coadă medie.

După ce a rămas câteva secunde la ea în dormitor, doamna Pylinska a revenit în salon; turbanul grena era aranjat cum trebuie, țigara era aprinsă și a reluat pe ton categoric, de parcă scena precedentă nici nu ar fi avut loc:

— Ați citit George Sand?

— Puțin.

— Remarcabilă femeie, George Sand! Și-ar fi dorit triumful în muzică, dar și-a rupt dinții-n ea, nu știa să se ouă decât cărți, nefericita. În sfârșit, de ciudă, l-a ajutat pe

Chopin să dea-n floare ca un mac de câmp la adăpost de vânt. Capitală femeie, George Sand! Când Chopin venea la ea, la Nohant, scăpa de problemele materiale, nu mai preda, ci se consacra compoziției pe pianul Pleyel pe care tot ea i-l oferise. Cât au fost împreună și-a conceput el și și-a cizelat toate capodoperele. Foarte utilă femeie, George Sand!

— Mă șocați.

— Eu?

— Reduceți femeia doar la rolul ei în serviciul bărbatului.

— Nu-mi pasă dacă George Sand a fost femeie, bărbat sau cașalot! Numai geniul mă interesează.

A contemplat portretul lui Chopin și mi s-a părut că s-a închinat pe furiș. A râs.

— Prima dată când Chopin a văzut-o pe Sand, a spus: „Asta-i o femeie?“ Prima dată când Sand l-a văzut pe Chopin, a spus: „Cine e fetița asta?“ Ce chestie!

— Partida nu era deci câștigată! am exclamat.

M-a privit cu severitate.

— Era câștigată, dar pe dos. Dacă vă culcați cu o femeie care e genul dumneavoastră, genul care vă atrage, vă culcați cu genul, nu cu femeia. Și rămâne ceva superficial, epidermic, iar o alta o va înlocui. Sand nu era genul lui Chopin și nici Chopin genul lui Sand: așadar, povestea dintre ei nu putea decât să meargă! Și încă să meargă până departe.

A executat câteva acorduri.

— Nu iubești cu adevărat decât atunci când nu ești îndrăgostit.

Scuturând din cap ca pentru a alunga niște frânturi de amintiri, a deschis un volum pe care-l avea la îndemână.

— În *Povestea vieții mele*, George Sand zugrăvește luna lor de miere, o călătorie în

Mallorca. Chopin a compus atunci *Preludiile* și ne-a dezvăluit ceea ce descria. Lucru extrem de instructiv. Astfel, noaptea în care, după o ploaie diluviană, apa cădea cu zgomot pe marginea acoperișului.

A cântat începutul *Preludiului nr. 15*...

— Și-apoi ziua în care un cortegiu de pelerini le-a trecut prin fața ferestrei...

A cântat începutul *Preludiului nr. 9*...

— Și-apoi ziua în care au prins fluturi pe câmp...

A cântat începutul *Preludiului nr. 10*...

— Și-apoi țipetele crocodililor care se opriseră în mlaștina de sub locuința lor din Valdemossa.

A cântat începutul *Preludiului nr. 2*...

Am întrerupt-o:

— Doamnă Pylinska, în Baleare se găsesc crocodili?

S-a ridicat înfuriată.

— Nu! Nu s-au găsit niciodată!

— Atunci George Sand povestește orice-i dă prin cap.

— Și eu la fel! Doar povestea ploii îi aparține, restul l-am inventat. Chiar ați crezut?

— Până la crocodili.

— Biată râmă ce sunteți, vă târâți la fel de jos ca George Sand. Ai milă, Dumnezeule, ai milă! Chopin, aruncat unui public imbecil ca să fie făcut praf prin pălăvrăgelile acestei scârța-scârța pe hârtie! Ce idioată! O adevărată neghioabă... o... nu, mai bine tac, din milă creștinească!

— Totuși, acum o clipă afirmați contrariul, și anume că George Sand...

— Coboară totul la ce știe ea, la realitate, la amărâta de realitate pe care o transcrie în cărți. Nu e decât o scriitoare, biata de ea, o romancieră, pe scurt, o sclavă a realității. În schimb, Chopin e muzician, nu se folosește de cuvinte fiindcă are altceva de spus decât spun cuvintele.

A examinat partiturile.

— Cum își intitulează operele? Nu *Tristețe*, așa cum a imprimat un cretin de editor britanic, ci *Studiul opus 10 nr. 3*. Nu *Adio*, ci *Valsul opus 69 nr. 1*. Nu *Picătura de apă*, ci *Preludiul opus 15 nr. 28*. Nu *Cățelușul*, ci *Valsul opus 64 nr. 1*. Ați respins *Crocodilul* în mlaștină fiindcă nici un crocodil nu se găsește în Baleare, or ar fi trebuit să alungați și picăturile de apă, procesiunea, fluturii! Chopin nu descrie, nu evocă, nu relatează. De fapt, Liszt ar fi trebuit să trăiască alături de George Sand, Liszt, care compunea muzică programatic, muzică ilustrând poeme, creionând *Jocurile de apă de la Villa d'Este* sau sugerând *Amintirea*, *Izbăvirea*, *Consolarea*. Chopin nu pleacă de la nimic din ce a fost înainte, ci creează! În muzica lui nu preexistă nici o imagine mentală. Muzica impune spiritului propria ei

realitate. Și rămâne pură. Nu exprimă sentimente, ci le provoacă.

A fluturat partiturile.

— Titlurile lui, aproape matematice, se dovedesc mai cinstite și mai misterioase: nu denumesc emoții, ci acestea se nasc din muzică. Dacă muzica povestește, atunci la ce mai este bună? Abordând inefabilul, nu spune decât ceea ce nu a mai fost spus niciodată și nicăieri.

După prima baladă, și-a frecat mâinile, obrajii, apoi m-a privit surâzătoare.

— Am consultat buletinul meteo: aveți noroc!

— Poftim?

— Se anunță o săptămână cu vânt. Cu vânt de toate felurile și de toate vitezele.

— Și ce dacă?

— O situație meteo ideală pentru Chopin! Întoarceți-vă în Grădina Luxembourg, așezați-vă pe un scaun – da, da, vă dau drep-

tul să vă așezați – și uitați-vă cu mare atenție la efectul vântului asupra arborilor.

— Ce trebuie să observ?

— Independența frunzelor și a ramurilor în raport cu trunchiul.

— De ce?

— Supravegheați-le. Resimțiți. Vă voi explica mai târziu. Ah, și un detaliu important: fixați-vă privirea asupra copacilor tineri, chiar foarte tineri, nu asupra centenarilor. De acord?

Astfel îmi indica faptul că lecția se terminase. I-am întins bancnotele și mi-am permis o remarcă:

— Doamnă Pylinska, știți că astăzi nu m-ați pus să cânt?

— Firește.

— Nici măcar o singură dată?

— Firește.

— Și că mi-ați interzis să mă ating fie și de o singură clapă, de săptămâni întregi?

— Firește.

— Chiar considerați la modul serios că voi face progrese la pian fugind de piane?

— Dacă ar fi de ajuns să petreci ore-n șir exersând la pian pentru a deveni pianist, chestia asta s-ar cunoaște, nu-i așa?

Ca de obicei, își enunțase convingerea cu o siguranță tranșantă, așa că am încetat să mai argumentez. În prag, am bolborosit:

— Condoleanțe. Alfred Cortot era o pisică… lipicioasă.

— Și iubea atât de mult muzica!

Lacrimile i-au inundat dintr-odată chipul și, înmărmurită, a îngânat un „mulțumesc", după care a încuiat ușa peste propria amărăciune.

Aimée și cu mine înaintam braț la braț de-a lungul litoralului, sub cerul cenușiu și blând, traversat de pescărușii indolenți. Obișnuiți cu Mediterana, scrutam circum-

specți Marea Mânecii, lumina ei sidefie, neîncetatele vânturi, nisipul pal, azuriul murdar, emailat de nori, valurile de culoarea stridiilor, perspectivele fără de margini, valurile dunelor, valurile de apă sărată.

— Mediterana este o mare pentru copii, Marea Mânecii e una pentru adulți, a sintetizat Aimée.

Și-ntr-adevăr mă simțeam bătrân, melancolic. Din ce cauză eram nostalgic descoperind Cabourgul? Poate datorită unui trecut opulent căruia îi stăteau mărturie casele de piatră. Poate fiindcă Marcel Proust, transformând Cabourgul în Balbec, în *În căutarea timpului pierdut*, făcuse din el scena de neuitat a pasiunilor sale. Sau întrucât, ca o sugativă, mă lăsam îmbibat cu amintirile mătușii mele?

— Mult am mai iubit pe-aici. Ba chiar cred că aici a fost ocazia aceea în care am simțit fericirea, fericirea totală.

Am izbucnit în râs. Pentru mine, Aimée îndrăgostita, „zuzica" sau „stricata" cum îi zicea bunica, oferise din plin, de-a lungul vieții, ocaziile de a ajunge la fericire. La ce să se fi referit?

Mi-a strâns cotul și mi-a povestit. La Cabourg, cu multă vreme în urmă, îl cunoscuse pe Roger, unica iubire a vieții ei. Sentimentul îi cuprinsese fulgerător pe amândoi. După ce rezistase trei seri, se ghemuise la pieptul responsabilului de vânzări seducător, sportiv, tandru și lyonez, la fel ca ea. Petrecuseră vara la Cabourg, o vară scurtă, senzuală, generoasă, înflăcărată, fervентă, languroasă, o vară atât de intensă, o vară perfectă, care-i luminase întreg restul vieții. Căsătorit, Roger îi jurase că avea să se despartă de soție. În septembrie, Aimée s-a întors la Lyon, unde lucra în cabinetul unui notar, iar Roger a revenit în domiciliul conjugal pe care nevasta i-l părăsise cu două luni mai

devreme pentru o deplasare de serviciu. Legătura le-a continuat clandestin, dar Roger îi promitea lui Aimée că avea să fie liber. Numai că soția i s-a îmbolnăvit și, din decență, Roger și-a amânat plecarea câtă vreme trebuia să o îngrijească. Or, când s-a însănătoșit, aceasta a rămas gravidă; milos, Roger și-a justificat din nou tergiversările declarând că nu dorea să se comporte ca un ticălos.

— Adică dintr-odată a început să se poarte urât cu tine.

— Da.

— Și tu ai acceptat?

— Bineînțeles.

— De ce?

— Éric, eu nu pot să fac copii, iar doctorul tocmai mi-o spusese. Lucrul ăsta nu voiam să i-l spun lui Roger. Îți dai seama? Nu eram în stare să îi dăruiesc o familie bărbatului pe care îl iubeam! Mai bine și-o clădea el pe a lui în altă parte.

Aimée a admis că s-ar fi mulțumit cu rolul de amantă până în ultima zi. Așa că a tolerat viața dublă a lui Roger, a sărbătorit cu el nașterea celui dintâi fiu, a celui de-al doilea, apoi pe cea a fetiței care a venit pe lume cincisprezece ani mai târziu. Pentru Aimée, viața a însemnat doliu după doliu, însă tot numea „fericire" întreaga sarabandă: doliul iubirii exclusive, doliul cuplului care-o lua fără încetare de la capăt, doliul vacanțelor sau weekendurilor pe care Roger le petrecea împreună cu familia lui, doliul după propriii copii nenăscuți. Își parcursese deceniile vieții agățându-se de promisiunile unui bărbat care nu se ținea niciodată de cuvânt. Uneori, chinuit de sacrificiul atât de delicat al lui Aimée, Roger se plângea că ea nu insista mai mult pentru a-l face să o rupă cu familia lui, trâmbițând sus și tare că nu îl mai iubea; iar Aimée i-o dovedea din nou și dragostea lor ascunsă prospera, împrospătată.

— Iată de ce am inventat toate acele povești despre numeroșii mei logodnici, pe care familia le-a înflorit ani de-a rândul, mai ales bunică-ta. Legenda îl apăra pe Roger, dar și pe mine. O proastă reputație oferă o armură absolută oricui își dorește să fie discret.

Aimée nu cunoscuse decât un singur bărbat, pe Roger, și îl așteptase toată viața, hrănindu-se cu firimiturile pe care i le lăsa nevasta acestuia. S-a oprit brusc și și-a întors fața către mine.

— Înțelegi acum mai bine, Éric, de ce Chopin?

Mă privea atât de plină de speranță, încât, neavând curajul de a-i distruge optimismul, am dat din cap.

— Chopin, evident...

Părea fericită că avem aceeași părere. Mi-am ascuns rușinea de a o fi mințit. Chopin... De ce Chopin? Ce legătură să fi fost cu existența ei? Nu-mi dădeam seama...

Am mers fără grabă până la Grand Hôtel, fără a mai spune o vorbă. Nu era cazul să ne mai privim în ochi întrucât, dacă vorbisem mai înainte, aceasta se întâmplase fiindcă ne plimbam, apropiindu-ne unul de celălalt și îndreptându-ne privirile către cer, nisip, mare, lucruri îndepărtate ce estompează pudoarea; din momentul în care privirile ni s-au încrucișat, am resimțit cu acuitate prezența celuilalt.

Urcând scara spre terasă, mi-am arătat mirarea:

— Aimée, de ce mi-ai mărturisit toate acestea?

Degetele i s-au strâns pe cotul meu.

— Roger a murit luna trecută. Țineam să știe cineva adevărul, adevărul lui, adevărul meu. Ai observat mai adineauri desenul acela făcut pe nisip de vreun copil, pe care două valuri au fost îndeajuns pentru a-l șterge? Doresc ca povestea mea să nu dispară

în spuma vreunui val, ci să rămână un pic într-o memorie, într-a ta.

Întors la Paris, am mers zilnic în Grădina Luxembourg pentru a scruta copacii sau, mai degrabă, după cum îmi ceruse doamna Pylinska, jocul vântului prin frunziș. Exercițiul mă obosea cu atât mai mult cu cât mintea îmi tot depăna confidențele lui Aimée, care plecase la Lyon.

Sâmbătă, când am sunat la ușa doamnei Pylinska, aceasta mi-a deschis și m-a întrebat imediat, pe ton imperios:

— Sunteți politeist, domnule?

— Poftim?

— Eu sunt monoteistă. Nu-mi place decât un singur compozitor: Chopin. Am convingerea că am fost trimisă pe pământ doar pentru a cânta și a asculta Chopin. Dar dumneavoastră?

Am intrat în coridorul întunecos.

— Presupun că sunt politeist, doamnă Pylinska. Venerez mai mulți zei: Bach, Mozart...

Și-a coborât pleoapele mărinimoasă.

— Tolerez diferența: Chopin îi idolatriza pe Bach și pe Mozart.

Fără a realiza că discursul meu i-ar putea displăcea, mi-am continuat enumerarea:

— Schumann...

— Fie! I-a bucurat geniul lui Chopin.

— Schubert, Debussy, Ravel...

— Debussy și Ravel îi datorează enorm lui Chopin, au afirmat-o deseori. Și mai cine?

Încordată, se silea să dovedească o bunăvoință care o obliga la efort. Nu putea suporta nu numai ideea că mai existaseră și alți compozitori, dar și că despre ei s-ar fi putut gândi la fel de elogios ca față de Chopin.

— Cam atât, am conchis mințind-o.

A oftat ușurată și s-a așezat la pian.

— Să lucrăm următorul preludiu. Vi-l cânt eu mai întâi, după care vă cedez taburetul.

În timp ce doamna Pylinska apăsa clapele, un păianjen cobora în rapel din tavan. Suspendat pe firul lui, a frânat coborârea la cincizeci de centimetri de coardele instrumentului și s-a oprit. Ce să fi pândit? Ce pradă să fi reperat? A rămas așa toată melodia, agitându-și uneori coapsele fragile de domnișoară. Am vrut să-l pârăsc doamnei Pylinska, dar aceasta, imediat ce a încheiat, mi-a ordonat pe un ton care nu admitea replică:

— Rândul dumneavoastră.

Am trecut în locul ei la pian. După un portativ, a strigat:

— Stop! Aud barele de măsură. *Rubato*! *Rubato*!

M-am străduit să o mulțumesc executând *rubato*, această libertate ritmică pe care o solicită romanticii, spre deosebire de clasici.

M-am ferit deci de orice tempo puternic, am evitat să marchez măsura pe care mă străduiam să nu o realizez rigidă, regulată, metronomică. *Tempo rubato*, acest tempo liber, constituia o pradă, o modalitate de a fura din durata notei următoare fie grăbind, fie întârziind.

— Stop! Am spus *rubato*, nu ruliu de navă.

Am reînceput.

— Stop! Mă faceți să am dubii: totuși, buletinul meteo se arăta propice, săptămâna aceasta, pentru *rubato*! Bătea vântul pe-afară?

— Da, dar ce legătură are?

— Mâna stângă reprezintă trunchiul copacului, zdravăn, stabil, imperturbabil, în timp ce sus, frunzișul melodiei freamătă prin mâna dreaptă. Separați-vă mâinile, fiindcă nu trăiesc în același ritm, la fel ca scoarța copacului și ramurile lui. Împiedicați-le să încetinească ori să accelereze,

dezlipiți-le. Învățați de la ceea ce ați văzut în Grădina Luxembourg!

Mă străduiam, cu toată bunăvoința din lume, să o ascult, dar nu îmi făceam iluzii. Doamna Pylinska a conchis:

— Prea multă vigoare, prea musculos, prea multă energie. V-aș dori mai catifelat, mai suplu, mai plastic.

Și-a scărpinat cocul.

— Data viitoare, veniți după ce ați făcut dragoste.

— Poftim?!

— M-ați auzit foarte bine, fiindcă sunteți încordat, nu surd. Vă vreau decontractat, veniți după ce ați făcut dragoste.

Cu orgoliul rănit, i-am întins bancnotele fără a scoate o vorbă. Conducându-mă până la ieșire, mi-a observat încurcătura și mi-a explicat:

— În Polonia, aveam o prietenă tot așa, Magdalena, o cântăreață, soprană lirică,

ideală pentru Mimi, Liu, Butterfly, Margareta sau Manon. Lată-n spate, semăna cu o aruncătoare de suliță, dar, bun, cu un costumier competent... Închipuiți-vă că Magdalenei îi reușeau înaltele numai dacă făcea dragoste înainte. Chiar așa! Doar cu această condiție si bemolul se apropia de divin, cărnos, plin, sclipitor. Fără asta, ai fi crezut că șuieră o locomotivă.

— Și-atunci?

— Bogdan, soțul ei, o însoțea deci la fiecare reprezentație și-i încălzea înaltele în cabină. Iar ea obținea din ce în ce mai multe contracte: Varșovia, Poznan, Wrocław, Viena, Berlin... Teatrele se băteau pe ea, iar Bogdan și-a lăsat meseria de mecanic auto pentru a i se dedica. Dar, vai, Magdalena l-a abordat pe Wagner și Bogdan și-a pierdut părul.

— Care e legătura?

— Wagner, care scuipă decibelii în operele lui timp de ceasuri întregi, cu întreru-

peri infernale de la un tablou la altul... Pentru ca nevasta să-i fie sigură pe ea, Bogdan era obligat să-ntindă masa la fiecare pauză. Exces de testosteron. Prea mult sex egal chelie. După care ea a semnat un contract pentru *Tetralogie* și asta l-a dat gata pe Bogdan. Infarct. AVC. Scaunul cu rotile. Cortina!

Doamna Pylinska a bombănit:

— Face tare rău la sănătate Wagner! Un compozitor al infarcturilor și al varicelor.

— Al varicelor?

— Cântăreața rămâne în picioare, pe scenă, patru ceasuri, în sandale fără toc, acoperită de o armură de cincisprezece kilograme, cu scut și lance-n mână: redutabil pentru circulație! În *Walkiria*, dacă Bogdan n-ar fi cedat, Magdei i s-ar fi înmuiat picioarele... Magda a renunțat la carieră invocând faptul că înaltele ei nu meritau viața

unui om. În sfârșit, versiunea oficială... fiindcă să încarnezi tinere fecioare la cincizeci de ani, când ai trecut de o sută de kilograme, era tot mai greu și... nu, prefer să tac din milă creștinească!

— Doamnă Pylinska! Râdeți de mine?

S-a oprit, scandalizată de observația mea.

— Când este vorba despre artă, nu glumesc. Femeia aceea avea nevoie de coit pentru a emite cele mai frumoase înalte, acesta-i adevărul. Orgasmul îi oferea forța și relaxarea care-i permiteau diafragmei să-i susțină eficient respirația. Lucru clasic pentru cântărețe. Unele-s mai afurisite, și astea cântă multă vreme.

— Iar cele descurcărețe ce fac?

— O să vă spun sâmbătă.

Ajunsă în hol, a descuiat ușa și a deschis-o. Am salutat-o, am trecut pragul și m-am îndreptat spre ascensor, când a strigat după mine:

— A, da, precizez: pentru următoarea lecție, faceți dragoste cu cineva. Nu de unul singur.

Mi-am întors privirile jenat. Ea însă a insistat:

— Aveți pe cineva la îndemână? Vreau să zic: o persoană anume?

— Evident, am murmurat.

— Perfect!

Și ușa s-a închis.

Săptămâna următoare, deși mă comportasem conform rugăminților doamnei Pylinska, am ajuns la aceasta într-o stare funestă. Îi reproșam intrarea prin efracție în viața mea. Când o contactasem, cu două luni mai înainte, îmi formulasem simpla dorință de a-mi cultiva modul în care cântam la pian; de atunci, nu doar ajunsesem să culeg flori în zori de zi, să ascult tăcerea, să fac cerculețe în apă, să studiez până la

hipnotizare mișcarea frunzișului copacilor, dar uite că până și intimitatea îmi era cangrenată de solicitările ei.

Despărțindu-mă de fata cu care îmi petrecusem noaptea, îmi părea rău că putusem să mă atașez atât de puternic de excentrica poloneză, așa că i-am sunat la ușă, hotărât să profit de cel dintâi pretext pentru a mă descotorosi de lecțiile noastre.

Când a deschis, s-a uitat lung la mine, părând să adulmece starea în care mă găseam. Fără o vorbă, cu un gest amabil, s-a dat la o parte rugându-mă să intru.

În salon, lividă, și-a mușcat buzele.

— Chiar doriți să cântați astăzi, sau nu?

— Sigur că da! i-am răspuns, sătul să tot dau banii fără să mă ating de Pleyel.

— E al dumneavoastră, mi-a zis arătându-mi taburetul.

I-am interpretat mai multe fragmente. Liniștită, doamna Pylinska se comporta ca

o profesoară devotată, corectându-mi poziția degetelor, explicându-mi armonia, urmărindu-mi flexibilitatea încheieturilor și ținuta mâinilor pe clape. În sfârșit! Mi-am zărit victoria în considerația ei.

M-am oprit după un ceas, cu urechile țiuind și creierul terci.

Am scos bancnotele, mi-a mulțumit, a băgat banii în buzunar și m-a condus până la ușă. În prag, s-a oprit tracasată.

— Sunteți mulțumit de lecție?

— Foarte mulțumit.

— V-ați vărsat tot focul?

— Da.

— V-am corectat așa cum se cuvine?

— Perfect.

Colțurile gurii i-au căzut.

— Pe-aici să nu mai veniți.

— Poftim?!

— Dacă genul acesta de pedagogie vă place, nu mai veniți pe-aici. Fiindcă eu îl

detest! Îmi provoacă migrenă și îmi vine să mă arunc pe geam. Viața nu e destul de lungă pentru ca să fiu supusă unei asemenea plictiseli.

— Păi...

— Întrucât am remarcat că vă tună și vă fulgeră, m-am hotărât să vă ofer o lecție tradițională, ceea ce mi se întâmplă doar o dată pe an. Cu vârsta, chestia asta îmi depășește puterile. Adio.

Și a trântit ușa.

Peste o oră, furia încă nu mă părăsise. Eu ar fi trebuit să pun capăt legăturii noastre, nu ea! Orgoliul meu nu suporta ideea că mă luase pe nepregătite. Neștiind ce să fac, m-am dus să umblu fără țintă prin Grădina Luxembourg; prăbușit pe un scaun de metal, spionam jocul băieților care lansau la apă miniaturalele lor bărci cu pânze, de pe marginea bazinului circular,

apoi, fără să vreau, am fost atent la vântul care trecea prin rămurișuri, la mișcările arbuștilor, am aruncat două sau trei pietre în apă ca să fac cercuțe și m-am aplecat spre corolele florilor în clipa în care m-am simțit pătruns de liniște...

Înțelesesem.

După-amiază, am sunat-o pe doamna Pylinska, am rugat-o să mă ierte pentru că îmi pierdusem cumpătul și am implorat-o să nu renunțăm la întrevederile noastre.

— Doamnă Pylinska, învăț atât de multe cu dumneavoastră!... Nu mă refer la Chopin. Nu la muzică. La viață.

— Așadar îmi dați voie să procedez după metoda mea?

— Neapărat.

— Fie. Vom continua.

— Vă mulțumesc! Vă mulțumesc de o mie de ori!

Vocea i s-a îmbunat:

— De fapt, chiar mi-ați respectat sfatul, azi-dimineață... Ați făcut exercițiul cerut și mi-am dat seama de asta fiindcă, în pofida vehemenței de care ați dat dovadă, suplețea vi s-a îmbunătățit.

— Cu atât mai bine, am răspuns încurcat.

— Iată ce aveți de efectuat săptămâna aceasta...

— Vă voi asculta, doamnă Pylinska, am declarat zelos.

— Hmmm... Cum o cheamă?

— Pe cine?

— Pe iubita dumneavoastră.

Neîndrăznind să-i spun nimic despre viața mea libertină, am ales numele uneia dintre iubite:

— Dominique.

— Bine. Nu știu cum vă purtați cu Dominique, dar...

— Da?

— Nu trezește ceea ce nădăjduiam... Am impresia că faceți dragoste de parc-ați lua-o printr-un tunel, singurul țel fiindu-vă să ieșiți odată de-acolo. Urmăriți doar... laurii din final. Cinstit vorbind, mi-aș dori să apreciați ce se întâmplă până în acel moment. Înțelegeți? Explozia să nu aducă decât un supliment, un bis... Pricepeți?

Luând tăcerea mea drept confirmare, a continuat:

— Concentrați-vă asupra fiecărei secunde. Data viitoare când... vă veți distra cu Dominique, gândiți-vă la picăturile de rouă, la cerculețele din apă, la frunzele de pe crengi, la calea mai gingașă decât un fir de păr care...

— De acord.

— Am citit ieri într-un ziar că adulții lipsiți de educație au orgasm în șapte minute, dar că, imediat ce sunt educați satisfăcător,

au nevoie, în medie, de circa douăzeci de minute. Prin urmare, dedicați-i o oră.

— Poftim?!

— Consider că beneficiați de instrucție superioară, așadar nu trebuie să vă opriți înainte de o oră. O oră, mă înțelegeți? Obligatoriu!

— Mulțumesc, doamnă Pylinska. Ne vedem sâmbătă?

— Sâmbătă.

Închizând telefonul, m-am întrebat ce așteptam de la lecțiile acestea și de ce, când s-a referit la iubirile mele, răspunsesem Dominique?

Sâmbătă m-am prezentat cu inima ușoară la lecția de descoperiri, cu atât mai mult cu cât petrecusem o săptămână amețitoare cu Dominique, supunându-mă într-atât poruncilor doamnei Pylinska, încât fata nici că mai ieșea din camera mea de student.

M-am așezat la pian plin și-n trup, și-n suflet, cu o sastiseală rafinată.

— Încercați *Berceuse*, mi-a propus doamna Pylinska.

Descifrând partitura, degetele îmi dădeau dovadă de catifelare, de rotunjimi; sunetul se năștea și murea ductil, ușor; nimic nu-mi cerea efort.

— E mai bine, a conchis doamna Pylinska. În schimb, o faceți prea apăsat. Dacă Bach, Mozart sau Beethoven cer concentrare, Chopin necesită relaxare. Abandonați-vă și mai mult muzicii. Iată cum trebuie executate aceste măsuri.

S-a așezat pe taburet în locul meu și, în timp ce îmi explica în amănunt problemele, m-am cutremurat: păianjenul! Insecta tocmai se oprise deasupra pianului. Să nu-și fi făcut doamna Pylinska, timp de două săptămâni, curățenie în apartament? Nu vedea oare bine?

M-am decis să intervin și m-am ridicat:

— Lăsați-mă să vă scap de păianjenul acesta!

Doamna Pylinska a sărit de pe taburet.

— Să nu-ndrăznești!

— Poftim?

A coborât tonul și, privind țintă păianjenul pentru a se asigura că nu o aude, mi-a șoptit la ureche:

— Așezați-vă lângă mine și să cântăm de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

Mi-a spus să repet mișcările mâinii stângi, pe când ea executa înaltele cu dreapta, murmurând cu gura aproape lipită de ceafa mea:

— Coboară din tavan imediat ce mă așez la pian. Păianjenul ăsta e nebun după muzică. Mai ales după Chopin. Cum cânt Chopin, cum încremenește unde îl vedeți. Uită până și să mănânce!

— Credeți că animalelor le place muzica?

A ridicat din umeri.

— Evident că animalelor le place muzica. Nu tuturor. Desigur. La fel ca oamenilor. Ați observat că pisicile mele de acum o șterg până-n fundul culoarului imediat ce deschid pianul? Horowitz și Rubinstein nu au stofă de melomane. Stranie, bizară, tulburătoare este data la care a apărut păianjenul.

— Le ce dată?

— Păianjenul a apărut la trei zile după moartea lui Alfred Cortot.

— Pisica?

— Și se comportă la fel.

A adăugat încă și mai încet:

— Cred că pisica mi s-a reîncarnat în păianjen. Nu are decât să rămână aici cât dorește, îl consider oaspetele meu.

Sceptic, am schimbat subiectul:

— Ați văzut ieri, la televizor, documentarul despre concursurile internaționale de pian?

— Aoleu, a exclamat printre dinți.

— Ce este? Nu v-a interesat subiectul?

— M-a interesat până în clipa în care laureații au trecut la Chopin. Acolo... n-au mai rămas decât chopinade, chopinete și chopiniewski!

— Da, l-au masacrat toți în același fel pe Chopin.

— În același fel? Ei, nu! E prea puțin spus, tinere! O poți lua razna... Doamne Dumnezeule... într-o sută de feluri pentru a-l rata pe Chopin.

Pe clape, doamna Pylinska a început să imite pianiștii mediocri:

— Ia uitați, de exemplu! *La modul feminin*: caut drăgălașul, coafatul, pudratul, ușurelul, până îi șterg forța, rezistența, de iese o chestie călduță. *La modul masculin*: călăresc fără șa și-n galop, partizan declarat al pianului macho. *La modul tuberculos*: lânced, rămânând fără suflare la fiecare

sunet, timbrând fără culoare. Tempoul? Trag de el, iar melodia moare înainte de a se sfârși. *La modul salonard*: prinzând miezul unui ton flecar, înarmată cu mănușile mele albe, mă învârt și salt pe pantofii mei de lac și totuși nu obțin decât gloria efemeră și disprețul celor mari. *La modul polonez*: furios, militant, provocator, degetele îmi sunt niște pușți, operele, drapele țintind în dușmanul rus pentru a-i pune pielea pe băț. *La modul francez*: mulțumită lui tăticu', eleganței pariziene, lui Pleyel, lui Gaveau, lui George, amanta mea, am atins rafinamentul Palatului de la Versailles. *La modul exilat*: mâhnit, străin, oriunde-aș merge, scriu din nostalgie, măcinat de acest în altă parte. *La modul sentimental*: îmi dezvălui pentru dumneavoastră inima, sângele, măruntaiele, sudoarea și burta, fără a mai ține cont de pudoare, dezbrăcat de principii, fără a mă gândi o clipă că această carne

dezgustă. *La modul profund*: am o mină serioasă, mă îndoiesc iar și iar. *La modul metronomic*: domnilor, vă mai spun o dată că lui Chopin, mândru, drept și riguros, îi plăceau Bach și Couperin! Modurile acestea de a cânta, lipsite de sens, eronate, provenind de la campionii și admiratorii lui Chopin, pot și eu să le ofer cu destulă vervă, dar nu permit să-mi fie servite de un altul!

Am aplaudat până m-au durut palmele respectivele caricaturi. Zgomot la care păianjenul a urcat pe loc înapoi, pe tavan. Din punctul de vedere al doamnei Pylinska, brusca retragere a insectei îi valida teoria. S-a strâmbat, privindu-mă cu atenție.

— Am impresia că nu credeți în metempsihoză, în călătoria sufletelor.

— Nu sunt nici pro, nici contra, nu știu nimic despre asta.

— Nimeni nu știe, iată de ce folosesc cuvântul „a crede". Deci: credeți?

— Mmm...

— Eu cred. Problema care mă frământă nu se reduce la migrarea pisicii mele în corpul de păianjen, nu, mai degrabă mă întreb: a cui reîncarnare a fost Alfred Cortot, pisica mea?

A căzut pe gânduri, apoi a adăugat:

— Din cauza acestui dubiu, de cincisprezece ani încoace tremur de fiecare dată când cânt, mai inhibată decât dacă în încăpere ar fi o mie de spectatori. Poate că pe-aici se află un suflet care stăpânește mai bine decât mine muzica și care mă supraveghează și mă judecă. E înspăimântător, nu?

În momentul în care am apăsat pe butonul ascensorului, am murmurat visător:

— Doamnă Pylinska, oare care să fie secretul lui Chopin?

— Există secrete pe care nu trebuie să le pătrunzi, ci doar să le frecventezi: compania lor te face mai bun.

Apoi mi-a zis:

— Ați evoluat: dar e loc de mai bine...

— Explicați-mi.

— Ceva mă deranjează. Iubita asta a dumneavoastră... cum o cheamă?

— Dominique.

— Așa, Dominique. Priviți-o în ochi.

— Poftim?

— Priviți-o în ochi când faceți dragoste.

Peste o săptămână, un bărbat nou-nouț suna la ușa doamnei Pylinska, întrucât un cataclism mă dăduse peste cap: mă îndrăgostisem.

Privind-o pe Dominique în ochii căprui, în timp ce ne strângeam în brațe, noapte după noapte, zi după zi, văzusem o fântână întunecată, misterioasă, fierbinte, în care simțeam dorința să mă arunc ceas de ceas, minut de minut, secundă de secundă. Zguduit, șovăitor, aveam nevoie de ea, de pre-

zența ei, de trupul ei, de râsul ei, de discuțiile cu ea.

Toate acestea *din cauza* doamnei Pylinska ori *datorită* doamnei Pylinska, într-atât, în funcție de moment, ezitam să-mi calific revoluția personală drept cădere sau ascensiune. Pentru întâia oară, una și aceeași persoană îmi aducea laolaltă viața sexuală și viața amoroasă. Înainte de Paris, nu cunoscusem decât pasiuni platonice, lipsite de reciprocitate, pubere, în care îmi mâncam ficații plângându-mi nenorocul, apoi, odată instalat în strada Ulm, mă dedasem plăcerilor carnale lipsite de angajamente serioase. În fața lui Dominique, pierdeam iluzia controlului, ce caracterizează libertinul; nu mai eram stăpânul propriilor emoții; un sentiment mai amplu, mai puternic decât mine, mă subjuga și mă invita să cedez.

Nu mă apucasem bine să cânt, când doamna Pylinska a început să zâmbească și să clipească cu subînțeles.

— Sunt fericită pentru dumneavoastră, a șoptit.

Am rămas cu mâinile suspendate deasupra clapelor.

— Nu-mi spuneți că acum cânt bine fiindcă sunt îndrăgostit!

— Cântați fermecător fiindcă vă lăsați în voie. În voia muzicii, dar și a iubirii. Iată-vă capabil să vă faceți una cu fiecare clipă, cu fiecare notă, cu fiecare inflexiune. Ați încetat să vă mai crispați, să mai treceți totul prin filtrul rațiunii.

S-a așezat pe taburetul pe care, cândva, se ghemuia Alfred Cortot și și-a aprins o țigară.

— Dacă ar trebui să fii îndrăgostit pentru a cânta la un nivel superior, oare aș mai cânta eu acum? N-am mai fost îndrăgostită de multă vreme. Nu, doar o iau pe drumul pe care-l menționam ieri, evocând cântărețe mai rafinate decât Magdalena, amărâta

aceea care scotea înaltele după ce o poseda bărbatul ei, Bogdan. Cântărețele ingenioase, cele care ajung la o carieră notabilă, cum reușesc oare să își mențină suplă diafragma? Amintindu-și... Păstrează senzațiile în memorie și le convoacă la nevoie. Când cânt, și eu fac la fel: scot din adânc amintirea iubirii și o las să mă îmbete. Ce deliciu!...

Liniștit, am continuat să cânt. Păianjenul a părăsit tavanul și a încremenit la capătul firului. Din ochi, doamna Pylinska mi-a arătat insecta și a murmurat:

— Până acum nu s-a deplasat niciodată pentru dumneavoastră!

După părerea ei, atitudinea arahnidei aducea dovada indiscutabilă a progreselor mele. Bucuros, am interpretat un preludiu a cărui melodie îmi plăcea. Doamna Pylinska mormăia câte ceva despre modul în care executam notele:

— Panglica! Panglica! Dați-mi panglica!

Am continuat fără a înțelege, până când a exclamat:

— Panglica! Unde e panglica?

— Care panglică? am întrebat străduindu-mă să cânt cât mai bine.

S-a înroșit:

— Stop!

Perplexă, s-a uitat lung la mine, s-a ridicat, a ezitat, a renunțat, s-a tot învârtit exasperată.

— Melodia trebuie să se desfășoare ca o panglică. Da, știu, pianul se rezumă la ciocănelele sale cu pâslă, e, în primul rând, un instrument de percuție, dar nu profitați de asta pentru a-l transforma în tobă! Fiindcă bateți, nu cântați. La dumneavoastră sunt numai lovituri după lovituri.

S-a îndreptat către pick-up.

— O să ascultăm Callas.

— Doamnă, la dumneavoastră am venit ca să studiez *pianul.*

— Motiv pentru care o vom asculta pe Callas.

— Am ascultat-o deja pe Callas!

— Zău? Nu se vede.

Ridicând din umeri, m-am împăcat cu gândul de a-i suporta toana.

Doamna Pylinska a lăsat acul aparatului pe un vinil. Boxele au cârâit, după care s-a propagat un șuierat de fond, șuierat pe care l-am luat drept o nouă liniște. Orchestra a executat preludiul, s-a auzit torsul unui flaut, apoi vocea Mariei Callas s-a ridicat în zbor prin încăpere. *Casta Diva*. Cântăreața sărise afară din aparat pentru a se face stăpână pe atenția noastră și se ridica înflăcărată, intensă, palpitantă în fața difuzoarelor. Intimidantă aproape.

— Ați luat notă de prezența ei? a murmurat doamna Pylinska.

— E enormă! De unde vine chestia asta?

— Callas nu intră ca o cântăreață, ci ca un personaj. În spectacolul de operă, eroina are un motiv pentru a da buzna în scenă, împinsă de o motivație urgentă, mai întinsă decât un arc, având ceva de făcut, de spus. Prezența ei rezultă dintr-un preaplin pe care îl exprimă. Ființele goale nu își manifestă niciodată prezența. Am cunoscut o actriță absolut decorativă care... ba nu, mai bine tac, din milă creștinească!

Melodia a continuat, sensibilă, umană, vecină cu desenul; respirația Mariei Callas se transforma într-o linie trasă cu creionul, care își evidenția volutele pe pagina tăcerii.

De două sau trei ori am sesizat stridențe. De două sau trei ori am considerat că e prea apăsat registrul grav, iar înaltele cam forțate. De două sau trei ori sunetul mi s-a părut că e înghesuit într-o sticlă de lampă.

— Nu e neapărat frumos, am sugerat.

— E rareori frumos, dar e adevărat. Au existat voci mai frumoase, dar nu vreo cântăreață mai mare. Contează mai puțin instrumentul, cât ce se poate scoate din el. La început, vocea lui Callas se reducea la o melasă groasă, compactă, neagră, grea, pe care a trebuit să o purifice, să o rafineze și să îi dea suplețe. Ah, ce minune, cântă ca o obeză mioapă.

— Poftim?

— Ca o luptătoare de sumo cu ochelari.

— Vai!

— Ce e? Nu i-ați văzut fotografiile din tinerețe? Un mamut cu funduri de sifoane la ochi!

— Doamnă Pylinska!

— La douăzeci și opt de ani, Callas bătea-n suta de kilograme și nu reușea să vadă nici dirijorul în fosa orchestrei. Iată de ce cânta perfect. Adresându-și glasul tenebrelor – deci întregii lumi –, strălucea

ca o obeză care ține să farmece cu vocea. Mai apoi, când a slăbit, s-a dovedit seducătoare. Balena ascundea o Venus. Numai că, vai, lucrul acesta a amorsat catastrofa, panta fatală...

— Regimul de slăbire i-a ruinat vocea?

— Sufletul i l-a ruinat. Subțire, zveltă, cu rotunjimi minunate, a putut seduce și în alt fel. Rivală a celor mai frumoase manechine, artista s-a eclipsat, nemaifiind necesară. Callas cea urâtă cânta sublim, Callas superba din ce în ce mai puțin bine. Îi lipsea lipsa.

A ridicat brațul pick-upului. Maria Callas și orchestra de la Scala s-au volatilizat.

— Nu se va discuta niciodată îndeajuns despre pericolul regimurilor alimentare.

— Poate că așa a înflorit? am sugerat.

— Ce mai glumă! A sfârșit slabă, uscată, acrită, închisă în casă, plictisindu-se de moarte pe Bulevardul Georges Mandel, în

arondismentul XVI. Era făcută să fie omidă, nu fluture.

A pus discul în husa care afișa un chip admirabil.

— Un quiproquo colosal, gloria lui Callas. Contemplăm fotografiile unei zeițe, în timp ce ascultăm o morsă chioară.

A arătat spre clapele Pleyelului.

— La pian, *prompto*! Imitați cântecul lui Callas folosind melodiile lui Chopin. Imediat ce s-a mutat la Paris, Chopin și-a petrecut serile la Operă, ghiftuindu-se cu divele și tenorii care interpretau operele lui Rossini, Donizetti și Bellini.

Am reluat preludiul, concentrându-mă asupra cantilenei.

Doamna Pylinska m-a întrerupt din nou:

— În același timp, cântați vocal.

Vocea mea a preluat melodia alături de pian. Doamna Pylinska a protestat:

— Vă gândiți la altceva. Și ați uitat să respirați.

Avea dreptate: fredonam în apnee.

Doamna Pylinska a bătut în lemnul pianului.

— Stop!

S-a uitat la mine încruntată.

— Chestie imposibilă ținând cont de cutia toracică de care dispuneți. Asta este: e un șifonier, nu o cușcă. Între umerii dumneavoastră intră două ca mine. Ce circumferință toracică aveți?

În mod normal aș fi ignorat întrebarea, însă fiindcă tocmai făcusem vizita medicală în vederea serviciului militar, am strigat fălos:

— Un metru și cincisprezece! Circumferința mea toracică este de un metru și cincisprezece.

— Aoleu! Un metru și cincisprezece! Vă vine atât de ușor să vă ventilați, încât nu știți să vă drămuiți aerul. Așteptați-mă zece secunde.

A dispărut în întunericul coridorului, am auzit-o deschizând și trântind niște sertare, apoi a revenit fluturând o foarfecă și o rolă de bandă adezivă cu care se lipesc cutiile la mutări.

— Așezați-vă la perete. Acolo. Cu spatele.

M-a lipit de zid.

— Nu vă mai mișcați, uitați-vă la mine și-nchideți gura.

Cu un gest rapid și imparabil mi-a lipit banda adezivă peste buze.

— Hop!

Năucit, abia de-am dat să mă revolt că m-am și trezit cu călușul peste gură.

— Și-acum, cântați!

Mi-am rostogolit întrebător ochii. Dar a insistat:

— Cântați! Vă provoc aceste greutăți pentru ca să înțelegeți ce înseamnă să respiri și să cânți. Haide! *Casta Diva* vă rog.

Am început melodia cu un soi de vaiet care, după câteva măsuri, a devenit mai

consistent, moment în care și-a înfipt pumnul sub sternul meu de-am crezut c-am să mă sufoc.

— Cântați! Cântați! *In argenti*...

Dacă aș fi putut articula ceva, i-aș fi urlat că mai am puțin și vomit, atât de tare îmi apăsa stomacul, numai că ea, țintuită în propria-i idee, îmi oferea fraze muzicale drept reper. Luptând cu ea, cu apăsarea pumnului ei, intonam melodia pe un „a" fără consoane; și cu cât mă străduiam mai tare, cu atât deveneam mai conștient de respirația, de timbrul meu, de durata notelor, de inflexiunile frazelor, de accente, de modul de prelungite a notelor, de ornamente și apogiaturi. S-o mărturisesc? În ciuda disconfortului, îmi plăcea; corpul îmi devenea un instrument muzical, un clarinet cu timbru plin, pe care numai lenea mi-l ascunsese până în ziua aceea.

Odată cu ultima notă, doamna Pylinska mi-a dat drumul.

— Merge. Ați prins panglica. La pian, *presto*!

Fără a-mi scoate banda adezivă de pe gură, m-am așezat la pian și am atacat din nou nocturna. Pornind de la eforturile de dinainte, călăuzit de amintiri, melodia se transforma, sub degetele mele, într-o panglică elastică, maleabilă, ce se rupea și redevenea intactă, vibrantă, ductilă.

— În sfârșit! a oftat doamna Pylinska epuizată. Doar ceva naturalețe ar mai trebui. Vă ascultați mult prea mult; or, atunci când vă ascultați singur, eu nu vă mai ascult.

Mi-am smuls banda adezivă și am zâmbit către clape. Doamna Pylinska a conchis:

— Chopin, plăpând din naștere, cu probleme de respirație, s-a îmbolnăvit din tinerețe de tuberculoză. La maturitate, cântărea mai puțin de cincizeci de kilograme, la o înălțime de un metru șaptezeci. O

crenguță... Încă din adolescență tușea, gâfâia, se sufoca, scuipa sânge. Firește că îi plăcea enorm s-o aclame, la Operă, pe Malibran, echivalentul lui Callas de la vremea aceea. Întors acasă, cânta; nu vocal, nefericitul, ci la pian.

Din prag, în momentul în care mă pregăteam să plec de la poloneză, am întrebat-o:

— Nici un sfat pentru săptămâna aceasta? Cum trebuie să lucrez?

— O singură recomandare: reflectați.

— La ce?

— La ușă. La ușa îngustă. La unica ușă. Aceea care vă conduce către culoarul pe care doriți s-o luați.

— Nu înțeleg.

— Chopin a ales ușa muzicii. Callas a ales-o pe aceea a cântatului vocal. Care e ușa dumneavoastră?

— Nu există decât o singură ușă, doamnă Pylinska?

— Pentru cine are ambiția de a atinge excelența, există numai una.

Pe când ușile ascensorului se închideau, încă o mai auzeam pe doamna Pylinska îngânând:

— Salutările mele prietenești domnișoarei Dominique!

Telefonul pe care l-am primit m-a doborât. Bunica, după ce ezitase să mă contacteze, se hotărâse să mă pună la curent: Aimée, atinsă de o formă gravă de cancer, tocmai fusese spitalizată.

— Un cancer la nas! Nu-mi închipuiam că se poate îmbolnăvi cineva de cancer la nas. Tu cum o mai duci? Aimée nu face nimic ca toți ceilalți.

Simțind că iar se va rătăci în blesteme, bunica a adăugat plângăreț:

— Refuză vizitele. Îți dai seama? A interzis să se prezinte indiferent cine la spital. Din cauza nasului! Pretinde că operația a

deformat-o și că nu vrea să fie văzută așa. M-am dus de două ori la secția de oncologie și am fost dată afară! Eu! Mai rău decât o străină!

Plângea și habar nu aveam dacă lacrimile-i curgeau de mila ei ori de a lui Aimée.

— Când va ieși din spital?

— Niciodată! Doctorii au declarat-o oficial. În pofida operației și a tratamentului, nu se va mai vindeca.

— Păi...

— E conștientă de asta. Aseară mi-a telefonat, mi-a povestit totul și mi-a repetat că nu se va mai arăta la față până când va muri.

După care bunica s-a lăsat în voia amintirilor din copilărie, a vacanțelor petrecute împreună, a prieteniei taților lor, a călătoriilor la Nisa și Monaco; de acum vorbea despre ea, înduioșată de tinerețea pierdută și de anii care se duseseră, evocând scene în

care Aimée nu mai constituia decât decorul. Am pretextat că aveam un seminar de epistemologie pentru a putea închide.

Odată încheiată convorbirea, m-am cufundat în gânduri. Întreaga viață, Aimée își trasase drumul singură, curajoasă, fermă, de o discreție imposibil de negociat! Ce demnitate! Și acum, deși vulnerabilă, slăbită, îi ținea pe ceilalți la distanță de intimitatea ei.

Îmi doream să o văd. Rapid. Foarte rapid. Era oare posibil? Gândindu-mă la acuzele bunicii, m-a cuprins o bănuială: nu cumva Aimée inventase regula numai pentru bunica, pentru a scăpa de compasiunea sufocantă a acesteia?

Mi-am sunat părinții, care mi-au confirmat atitudinea lui Aimée, apoi pe mătușa Josette, pe care Aimée o vizita mai des și care mi-a mărturisit că infirmierele o respinseră și pe ea.

Nu cumva Aimée se purtase altfel cu mine, încredințându-mi povestea vieții ei?

Sâmbătă, în loc să mă duc la lecția de pian, am plecat la Lyon, unde Aimée își trăia ultimele zile.

În vârful unei coline nu prea înalte, Clinica Mimozelor, joasă și lungă, zugrăvită ocru, se întindea, modestă, pe o pajiște, înconjurată de arbuști în floare, având o înfățișare cuminte, placidă, deloc pe potriva suferințelor pe care le adăpostea.

M-am prezentat la recepție, unde o martiniceză cochetă mi-a zâmbit până când am articulat numele lui Aimée.

— Doamna Buffavand? Vai, îmi pare rău... Ne-a dat instrucțiuni clare: fără vizitatori.

— Nu a făcut cumva vreo listă?

— Nici una. Nici listă a refuzaților, nici a celor acceptați.

— Sunt nepotul ei preferat.

— Îmi pare rău.

— De fapt, habar n-am dacă sunt nepotul ei preferat. Să zicem că este mătușa mea preferată.

— Atunci, îmi pare chiar mai rău. Doamna Buffavand ține la singurătatea ei și trebuie să îi respectăm… dorințele.

Tânăra, care ar fi trebuit să pronunțe „ultimele dorințe", s-a îmbujorat. Dorind să mă satisfacă, a rămas cu ochii ațintiți spre birou, luând de acolo un bloc-notes și întinzându-mi-l.

— Scrieți-i câteva cuvinte și i le vom transmite.

— Acum?

— Nu, la ora 19, odată cu cina.

— Mai târziu s-ar putea să fie prea târziu. Anunțați-o, vă rog.

— Am primit ordine precise: să nu lăsăm pe nimeni să intre și nici să nu o deranjăm cu informații.

— Vin tocmai de la Paris!

— Domnule, a adăugat cu bunătate, credeți-mă că vă înțeleg dezamăgirea...

Oftând, am luat bloc-notesul, m-am așezat pe un scaun din plastic, printre plantele verzi, și am mâzgălit, între furie și tandrețe:

Am venit să te văd. Orice hotărăști, am să mă conformez voinței tale, dar află că sunt aici. Și că te iubesc.

Éric-Emmanuel

P.S.: Rămân în Lyon până mâine.

Am împăturit hârtia, i-am încredințat-o infirmierei, care mi-a dăruit un surâs trist, apoi am coborât înapoi treptele clădirii cu umerii lăsați, cu picioarele grele, pentru a o lua pe aleea care ducea la ieșire. Totuși, după câțiva metri, am luat-o nonșalant la stânga, decis să o zăresc pe Aimée cu orice preț, ocolind clădirea. Am scrutat interiorul camerelor de la primul și de la al doilea etaj.

„Nu se știe niciodată... Dacă o găsesc... Sau, mai bine, dacă Aimée e la fereastră..."

Dar, vai, am ocolit de două ori fără vreun rezultat: fie perdelele erau lăsate peste feres-tre, fie geamurile dădeau în încăperi goale.

Descurajat, m-am prăbușit pe o bancă din piatră de lângă o ușă imensă făcută din ochiuri de sticlă, ca pe vremuri.

În fața mea, un cer flegmatic lumina ușor munții lyonezi.

Epuizat, împovărat, eram golit de gân-duri și nu mai simțeam nimic; clinica, par-cul lipsit de gust, călătoria, afecțiunea pe care o simțeam pentru mătușa mea, totul mi se părea absurd, incolor. Până și viața lui Aimée, care avea să se stingă aici... Tare aș fi preferat mânia acelei apatii sterile care mă zdrobea! „La ce bun?" Acestea erau singurele cuvinte care-mi traversau deșertul sufletesc. La ce bun? Pământul își pierduse sarea, culorile, gusturile, mirosurile...

Un zgomot furiș m-a alertat.

Întorcându-mă, am zărit o pisică trecând peste o dală spartă. Atras de micuța făptură, m-am ridicat și am urmărit-o din ochi. Animalul tigrat intrase în vechea sală de festivități, destul de mare cât să se poată dansa acolo; o estradă din fund, dintre două draperii kaki, ținuse loc de scenă. Pe pereți rămăseseră urmele unor afișe dispărute, dreptunghiuri bej, mărginite de o vopsea afumată.

Pisica s-a frecat de caloriferul de fontă, a sărit pe el, l-a parcurs de la un cap la altul, după care a sărit pe taburetul unui pian.

Nu-mi venea să-mi cred ochilor: un Schiedmayer, pianina copilăriei mele, un Schiedmayer absolut identic celui al părinților mei, ascuns în penumbră.

Nu am ezitat. Trecându-mi mâna prin ochiul de geam lipsă pe unde intrase felina, am apăsat cremona, am deschis ușa și m-am

strecurat la rândul meu în vetusta sală de festivități. Când m-a zărit dând buzna, motanul, zbârlit, a fugit în spatele draperiei de la scenă.

M-am apropiat de pian emoționat, de parcă aș fi pășit înapoi, în trecut. Maroniu, acoperit ici și colo de pete de grăsime, cu fildeșul clapelor tocit, Schiedmayerul trona în mijlocul sălii. Instrumentul nu era un intrus, ci un altar. Și părea și mai vechi decât al nostru.

M-am așezat pe taburet. Golit, epuizat, fără chef, îl priveam gândindu-mă la Aimée, la uimirea pe care mi-o provocase la ziua mea, când împlineam nouă ani. Totul nu era decât praf?

Am măsurat instrumentul din priviri. Aveam nevoie să-mi dovedească ceva anume. Am executat un prim acord, apoi un al doilea. Reacționa perfect. M-am instalat bine și am început *larghetto*-ul *Concertului nr. 2.*

Melodia, angelica melodie, evada suplă, argintie, limpede, ușoară, lichidă și luminoasă în același timp, din străvechiul Schiedmayer. Urca spre tavanul sălii și se transforma în rugă. Într-o rugăciune care nu cerea nimic, care scăpase și de cea mai mică solicitare, o rugăciune care accepta, care mulțumea, care era numai recunoștință.

Niciodată nu mai cântasem așa. Atingeam țărmurile continentului Chopin cu joase lichide, cu picături melodice, cu linii de spumă, flux, reflux, totul cu ușurință. Tot ce mă învățase doamna Pylinska, liniștea, cerculețele din apă, roua, crengile unduindu-se pe trunchiurile suple, relaxarea, cântecul fragil până-n pragul ruperii, dar care se prelungea la infinit, toate, în sfârșit, se potriveau la locul lor. Notele veneau de parcă aș fi improvizat; înaintam, ca într-o plimbare, fără partitură, fără să știu dinainte ce aveam de spus, frazele muzicale alcătuin-

du-mi-se sub degete, spontane, inocente; cu inima zbătându-mi-se-n piept, stupefiat, dorind, totuși, pentru salvgardarea melodiei, să nu întârzii în acea stare de pierdere de mine, aveam impresia să fusesem atins de spiritul lui Chopin.

O ușă a scârțâit în spatele meu. Un membru al personalului care mă invita s-o iau din loc... Pentru a nu rupe vraja, am continuat, în speranța că muzica avea să îmblânzească moravurile administrative.

Un glas a șoptit:

— Nu te-ntoarce.

Mi s-a părut că identific vocea sau, mai degrabă, că regăsesc, sub un timbru diferit, intonații familiare.

— Tu ești, Aimée?

— Te rog, nu te întoarce.

— Jur.

— Mulțumesc...

— Tu ești.

— Te-am auzit de la mine din cameră, chiar de aici, de deasupra... De obicei, doar eu trezesc instrumentul ăsta. Ce cadou mi-ai oferit! Cântă! Mai cântă!

Am continuat, în extaz, conștient că întreaga agitație din lunile anterioare convergea către un unic scop, cel de a trăi acolo acel moment.

Ultimul acord s-a risipit; în minutul care a urmat a rămas farmecul lui Chopin.

— Cânți bine, Éric.

— Pentru prima dată...

A râs și a exclamat:

— Din fericire, a existat Chopin. Fără el, n-aș fi supraviețuit!

— Explică-mi, am murmurat.

— Roger locuia cu soția lui. Am petrecut mai mult timp așteptându-l decât întâlnindu-mă cu el. Roger îmi vorbea deseori despre băieții și fata lui, dar eu nu-i cunoșteam decât din fotografiile pe care le ținea în portofel.

Așa arată rezumatul vieții mele: copii în fotografii și iubit care locuia cu alta. Numai privațiuni... Dar exista Chopin!

— Care te consola?

— Nicidecum! A te consola înseamnă a accepta frustrarea; or, Chopin mă elibera. Mulțumită lui, trăiam într-o lume plină, o lume în care mereu bătea o inimă, o lume saturată de emoții, de pasiuni, de revolte, de politețe, de extaz, de stupoare, de convingeri, de lirism. Când mi-era dor de Roger și aveam nevoie de tandrețe, Chopin era cel care mi-o oferea. Când mi-era dor de Roger și țineam să-i mărturisesc dragostea mea, i-o spunea Chopin. Când mi-era dor de Roger și voiam să-l cert, Chopin își lua asupra lui această sarcină. În fond, nu-mi păsa că Roger ducea o viață dublă! Aveam o viață împreună cu Roger, una meschină, și viața cu Chopin, atât de bogată, care o completa pe cea dintâi, o justifica, o umplea. Așa că

vibram constant. O fi bănuit vreodată Roger în ce măsură era salvat de Chopin?

— O existență virtuală...

— O existență perfectă, în care totul era superb, inclusiv durerea. Vezi, Éric, cu tristețea mă puteam delecta, fiindcă mă convingea Chopin, se dovedea pe cât de plăcută, pe atât de necesară. Până și disperarea suna bine!

A oftat, răvășită.

— Chopin mi-a permis să trăiesc într-o altă lume, o lume în care sentimentele înfloreau, o lume populată cu declarații înflăcărate, pasiuni, entuziasm, fericire, o lume lipsită de calcule, de raționalitate, de prudență, de pragmatism. Nu o lume utopică, nu! O lume în care mă descopeream pe mine. Nu o recluziune, mai degrabă o deschidere. Asta propune Chopin: un loc în care să iubești. Să iubești ceea ce alcătuiește viața, până și dezordinea, frica, angoasa, tumultul. El zugrăvește în culori frumoase

ceea ce nu e făcut să fie așa și duce până la incandescență ceea ce e deja frumos. Departe de a ne oferi un refugiu, ne obligă la luciditate, dăruindu-ne înțelepciunea acceptării și sporindu-ne gustul pentru condiția umană. Am trăit bine, mulțumită lui Chopin. Ai observat pițigoiul acela, de acolo, de la fereastră?

Atent, cu o mișcare lentă, am întors capul în așa fel încât să pot privi pițigoiul fără a o deranja pe Aimée. Am observat pasărea mititică, voinică, pufoasă, cu penele verde-anason și antracit.

— În copilărie, la țară, se spunea că pițigoii sunt morții noștri care veneau să ne viziteze și să mai afle vești despre noi.

— Minunată legendă.

— Nu e legendă, e cunoaștere ancestrală. Cântă și urmărește-i reacția.

La primele note ale concertului, pasărea a încremenit, atentă.

— Roger mă asculta lăsându-și capul spre stânga. Pițigoiul ăsta, imediat ce ies din cameră pentru a cânta la pian, se așază pe marginea ferestrei și își lasă capul spre stânga.

M-am oprit pentru a-l privi.

— Crezi că e el?

Speriat de oprirea muzicii, pițigoiul a țâșnit pe loc în zbor, a trecut pe deasupra peluzei, a luat în cioc un grăunte și a început să-l ciugulească.

Aimée a explicat:

— Chiar dacă e Roger, e-n același timp pițigoi toată ziua.

Am izbucnit amândoi în râs.

— Aș vrea să te îmbrățișez, Aimée.

— Și eu aș vrea, Éric, dar țin să mă păstrezi intactă în amintire.

— Nu e drept.

— Ba e drept, fiindcă ți-am împărtășit secretul lui Chopin.

În dimineața aceasta, m-am trezit cu bucuria în inimă, cu o veselie care sosise de la sine, ca soarele ce lumina grădina în care cei trei câini ai mei făceau tărăboi, plini de voioșie.

Au trecut treizeci de ani de la moartea lui Aimée.

Când am ajuns iarăși la doamna Pylinska, i-am povestit întâlnirea cu mătușa mea, dar și felul uluitor în care cântasem.

— A fost prima oară, am repetat.

— Și poate ultima, mi-a răspuns.

Și, vai, a avut dreptate. Niciodată nu am mai ajuns la acea limpezime, în lunile în care am continuat lecțiile cu ea. Chopin îmi scăpa din nou.

Într-o bună zi, doamna Pylinska m-a anunțat, serioasă, că urma să părăsească Franța și să se întoarcă la Varșovia.

— Gata cu Chopin, trebuie să înfrunt realitatea.

— Tocmai dumneavoastră spuneți așa ceva?!

— Se potrivește perfect. Chopin a fugit din Polonia în 1830, chiar înaintea insurecției împotriva rușilor. Întrucât Polonia nu a mai existat pe hartă din 1795, moment în care teritoriul i-a fost împărțit între trei țări, muzica lui Chopin încarna națiunea poloneză. Timp de un veac, Polonia a fost Chopin. Acesta îi întreținea flacăra la distanță, făcând-o să ardă vie, glorioasă, eternă în mazurci ori polci. În 1918, Polonia a redevenit Polonia, dar nu pentru mult timp, întrucât naziștii au invadat-o și l-au interzis pe Chopin. Riscai să ajungi la închisoare

dacă ascultai o nocturnă; lumea se aduna duminica după-amiaza, clandestin, prin fundul vreunui apartament, pentru a-și recuceri prin intermediul notelor patria umilită. Apoi, comunismul a rostogolit peste ea un nou flagel rusesc de origine germană... Simt că acum realitatea se mișcă sau, mai degrabă, că această realitate în sfârșit o întâlnește pe cea a lui Chopin. Polonia se trezește. Așa că alerg acolo.

— Vă voi regreta.

— Așa și sper. Doresc chiar să fiți neconsolat, mi-o cere vanitatea. Cu toate acestea, de mine nu mai aveți nevoie.

— Dar nu cânt bine Chopin...

— Ba da!

— Am reușit o singură dată.

— Exact. O dată, sub imperiul urgenței, când necesitatea a impus-o, singura dată când ați nimerit ușa potrivită.

— Ușa?

— Cântați și veți cânta Chopin foarte bine. Dar nu la pian.

— Poftim?

— Fiindcă ați găsit ușa. Unica ușă. Acea ușă îngustă.

— La ce vă referiți?

— La ușa prin care veți explora universul și-l veți povesti.

— Cum adică?

M-a măsurat din cap până-n picioare.

— Scrieți, nu-i așa?

Am amuțit. De unde ghicise? Nu povestisem nimănui despre zilele și nopțile în care scriam piese de teatru, nuvele sau romane. Buzele îmi tremurau. Din simpatie, a pălit, și-a aranjat turbanul grena și m-a prins de mâini.

— Scrie! Scrie gândindu-te întotdeauna la ce te-a învățat Chopin. Scrie cu pianul închis, nu ține predici plictisitoare mulți-

milor. Vorbește-mi numai mie, numai lui, numai ei. Păstrează-te în zona intimului. Nu trece dincolo de cercul de prieteni. Un creator nu compune pentru mase, ci se adresează unui individ anume. Chopin rămâne o singurătate care stă la taifas cu altă singurătate. Fă ca el. Nu scrie făcând zgomot, te rog, ci mai degrabă făcând liniște. Concentrează-te asupra celui vizat, invită-l să pătrundă nuanțe. Cele mai frumoase sunete ale unui text nu sunt cele puternice, ci acelea tandre.

M-a împins spre culoar.

— Și-acum, fără adio, fără săruturi, fără îmbrățișări, fără astfel de chestii dezgustătoare, peltele romanțioase și sentimentaloide. Te conduc până la ascensor.

M-am oprit în prag și am întrebat-o:

— Cât vă datorez, doamnă Pylinska?

— Nimic. La mine, ultima lecție nu se plătește.

— De ce?

— Fiindcă nu are decât un singur scop: să te încurajeze. Te-am încurajat?

Doamna Pylinska avea dreptate. De trei decenii încoace, scriu.

Scriu mângâind florile de câmp, fără a le mișca picăturile de rouă. Scriu făcând cerculețe în apă, pentru a pândi amplificarea undelor și dispariția lor. Scriu ca un copac în bătaia vântului, cu trunchiul inteligenței rămânând neclintit și frunzișul sensibilității fremătând. Scriu cu starea de bine și relaxarea de după actul de dragoste, privindu-mi personajele în adâncul ochilor. Încerc să trăiesc astfel, gustând fiecare secundă, savurând melodia zilelor, absorbind fiecare notă.

Anul trecut am fost în Polonia, o Polonie liberă, scăpată de betonul comunist, după cum prevăzuse doamna Pylinska. În cursul unei întâlniri oficiale, în care mi s-a acordat titlul de ambasador al lecturii, fiindcă multe

persoane din Polonia îndrăgesc cărțile mele, o doamnă bătrână s-a repezit spre estrada pe care îmi încheiam discursul de mulțumire.

— George Sand! Știam eu că ai să treci de partea lui George Sand! Săraca de ea! În fine, mai bine decât nimic.

Doamna Pylinska, categorică, vie, poruncitoare, doar un pic mai scundă și mai ridată, și-a deschis brațele, gest neobișnuit pentru ea, iar eu m-am aruncat în îmbrățișarea ei. Jurnaliștii și fotografii, surprinși, au alergat spre noi pentru a imortaliza evenimentul și a înțelege motivul euforiei noastre.

Mândru, le-am explicat că doamna Pylinska îmi predase lecții de pian la Paris, cu treizeci de ani mai înainte. Reporterii televiziunii naționale au alergat spre ea.

— Sunteți mulțumită de elevul dumneavoastră? Ați format un pianist eminent?

— Avea degete agile și multă bunăvoință.

— Cânta bine?

— Mă emoționa bunăvoința lui, un fel de omagiu adus unui lucru care-l depășea și-i rămânea inaccesibil. Evident, dacă te limitai la a-l asculta uitându-i meritele, ai fi tras concluzia că... ba nu, prefer să tac, din milă creștinească!

Două luni mai târziu, doamna Pylinska ne părăsea.

În dimineața aceasta, mă uit pe fereastră și contemplu natura care nu știe ce înseamnă doliul și nu cunoaște decât viața. Sub un cer albastru, nou, limpede, parcă spălat, grădina îmi dansează o barcarolă, cu crinii ei legănați de o briză veselă, cu liliacul înflorit și nebunatic, cu stejarul înțelept și viguros.

Cobor în salon și deschid pianul cu coadă. Imediat, cei trei câini vin în fugă; după ce îi mângâi, se întind sub pian, repetând comportamentul copilului Chopin față de mama lui. Freamătă, rămânând culcați.

Încep *Barcarola*... Totul e cuprins de liniște. Muzica îmi deschide drumul spre uimire. Timpul nu mai trece, doar palpită. Nu mai sunt supus duratei, ci o savurez. Totul e o minune. Mă extaziază faptul de a fi și mă las să curg în miracol.

Din stânga, percep un freamăt. Pe furiș, arunc o privire.

Pe cerceveaua de lemn a ferestrei deschise s-a așezat o pasăre. Nu-mi vine să cred: penajul îi e gri, dar pe cap pițigoiul are un desen grena, ca un turban, iar în cioc ține o crenguță, ca pe un portțigaret.

Izbucnesc în râs. Să fie adevărat ce se spune despre pițigoi?

Tulburat, ratez o notă, două, un acord, ridic mâinile și mă întorc.

Rapid, pițigoiul zboară în înalt, se-nvârte, se zburătăcește în toate direcțiile, ezită, pornește din nou, iarăși încremenește parcă și, dintr-odată, de sub micul lui fund pufos –

efect al dimineții, ori al bucuriei? –, țâșnește un jet subțire dintr-o substanță de nuanța mierii, care-mi aterizează pe o pleoapă și care… ba nu, prefer să tac, din milă creștinească.

În seria de autor **Eric-Emmanuel Schmitt**
au apărut

Milarepa
Domnul Ibrahim și florile din Coran
Oscar și Tanti Roz
Copilul lui Noe
Viața mea cu Mozart
Secta Egoiștilor
Evanghelia după Pilat
Pe când eram o operă de artă
Cea mai frumoasă carte din lume și alte povestiri
Concert în memoria unui înger
Visătoarea din Ostende
Cei doi domni din Bruxelles
Femeia în fața oglinzii
Elixirul dragostei
Otrava iubirii
Noaptea de foc
Adolf H. Două vieți
Omul care vedea dincolo de chipuri
Răzbunarea iertării
Doamna Pylinska și secretul lui Chopin

În colecția **Raftul Denisei** au apărut

Nikolai Leskov, *Pelerinul vrăjit*
Didier Decoin, *Biroul pentru Grădini și Iazuri*
J.M. Coetzee, *Ținuturi în crepuscul*
Mo Yan, *Un lup atârna în cais, cu capul în jos*
Ludmila Ulițkaia, *Al dumneavoastră sincer, Șurik*
Vesna Goldsworthy, *Monsieur Karenin*
Jo Nesbø, *Macbeth*
António Lobo Antunes, *Până ce pietrele vor deveni mai ușoare ca apa*
Yi In-Hwa, *Imperiul fără de sfârșit*
Arundhati Roy, *Ministerul fericirii supreme*
Michel Houellebecq, *Serotonină*
Romain Gary, *Dincolo de limita aceasta biletul își pierde valabilitatea*
Ismail Kadare, *Mesagerii ploii*
Ryūnosuke Akutagawa, *Paravanul-Iad și alte povestiri*
R.J. Gadney, *Alo? Albert Einstein la telefon*
Matteo Strukul, *Giacomo Casanova. Sonata inimilor frânte*
Lionel Duroy, *Eugenia*
Susana Fortes, *Septembrie poate aștepta*
Care Santos, *Tot binele și tot răul*
Evgheni Vodolazkin, *Brisbane*
Eshkol Nevo, *Simetria dorințelor*
Yukio Mishima, *O dimineață de iubire pură*
Pauline Delabroy-Allard, *Povestea asta este despre Sarah*

„Da, am scris și o carte despre Mozart, și una despre Beethoven. Muzica este indispensabilă pentru viața mea interioară. Prin ea renasc, mă consolez sau îmi exprim suferința. Muzica are o incredibilă influență spirituală și emoțională asupra mea. Pot să stau o zi fără să scriu sau să citesc, dar nu și fără să ascult sau să fac muzică. Respir prin urechi!“

Eric-Emmanuel Schmitt,
interviu în *Le Progrès*

„Lectura unei cărți se transformă în preludiu muzical. Preludiu la ce? La reverie.“

Paris Match

În seria de autor „Eric-Emmanuel Schmitt“ au apărut: *Milarepa*, *Domnul Ibrahim și florile din Coran*, *Oscar și Tanti Roz*, *Copilul lui Noe*, *Viața mea cu Mozart*, *Secta Egoiștilor*, *Evanghelia după Pilat*, *Cea mai frumoasă carte din lume și alte povestiri*, *Visătoarea din Ostende*, *Pe când eram o operă de artă*, *Concert în memoria unui înger*, *Cei doi domni din Bruxelles*, *Elixirul dragostei*, *Otrava iubirii*, *Femeia în fața oglinzii*, *Noaptea de foc*, *Adolf H. Două vieți*, *Omul care vedea dincolo de chipuri*, *Răzbunarea iertării* și *Doamna Pylinska și secretul lui Chopin*.

ERIC-EMMANUEL
SCHMITT

SERIA DE AUTOR

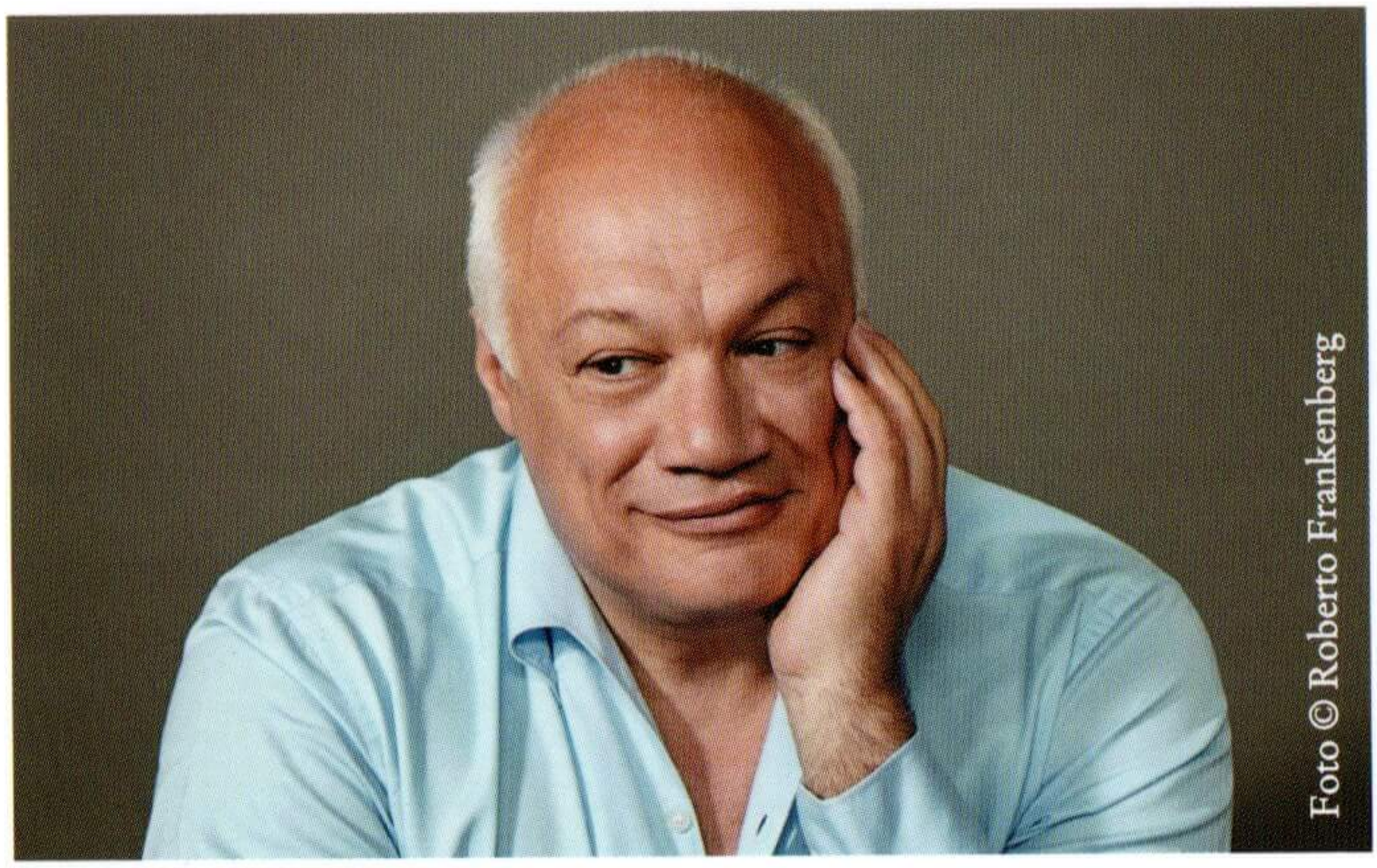

Foto © Roberto Frankenberg

„O splendidă poveste inițiatică, muzicală și onirică, așa cum numai Eric-Emmanuel Schmitt știe să scrie."

Point de Vue

Obsedat de o amintire din copilărie și fascinat de Chopin, tânărul Eric-Emmanuel se hotărăște să ia ore de pian. După un început cu stângul, doamna Pylinska, exotica și intransigenta profesoară poloneză stabilită la Paris, îi va oferi o educație muzicală originală: lecții private despre viață, despre artă și despre iubire, care, odată înțelese, îi vor revela tânărului adevărata lui vocație.

„«Scriu mângâind florile de câmp, fără a le mișca picăturile de rouă. Scriu făcând cerculețe în apă, pentru a pândi amplificarea undelor și dispariția lor. Scriu ca un copac în bătaia vântului, cu trunchiul inteligenței rămânând neclintit și frunzișul sensibilității fremătând.» O poveste delicată ca o adiere, despre ucenicia acelui lucru care îi scapă rațiunii. Esențialul."

La Libre Belgique

ISBN 978-606-779-578-3

DOAMNA PYLINSKA
SI SECRETUL LUI
Pret 25.00 Lei